

Moterysté

VYSK. V. BRIZGYS

T U R I N Y S

I. MOTERYST S ESM

1. Kas yra moteryst	4
2. Moteryst s ir šeimos kilm	4
3. Moteryst s r šys	7
4. Moteryst s tikslai	7
5. Moteryst s prigimtis	8
6. Krikš ioni moteryst s charakteris	14

II. ATSKIRI KLAUSIMAI

1. Krikš ioni moteryst s sudarymo forma	16
2. Moteryst s kli tys	17
3. Moteryst s pas kos	19
4. Kuo moteryst esminiai skiriasi nuo kit sutar i	20
5. Moteryst s kilnumas	21
6. Ar eiti moteryst n ar vienam pasilikti	23
7. Šeima — tautos likimo l m ja	25
8. Pasiruošimas šeimyniniam gyvenimui	26
9. Civilin santuoka	28

Vyskupas Dr. V. Brizgys

Moteryst

DR. KAZYS PEMKUS
ARCHYVAS

1 9 4 7

D I E E H E

Katholische Auffassung der Ehe
von Bischof Dr. V. Brizgys.

Autoriui prašant, terminijoj pakeitim
nedaryta.

Leidinyš — Šv. Sosto Deleġat ros
Lietuviams, Nr. 9.

Tiražas 3000 egz. Kaina 2 RM.

Spaud — A. Gottliebs & J. Osswalds
Buchdruckereien, Kirchheim-Teck.

Gyvendami savo tavyje pakankamai pažinojome mūsų krašto šeimyninio gyvenimo tradicijas bei Katalik Bažnyios mokslą apie moterystę ir šeimą. Pažinojome tai iš mūsų krašto šeimų gyvo pavyzdžio, nes Lietuvoje, ypatingai katalik šeimoms tiek teorijoje tiek ir faktiškai buvo tvarkomos katalikiškais dėsniais. Kad pastaraisiais laikais pradėjo atsirasti neištikimybės, išsiskyrimai, tai to niekas nelaikė normaliais reiškiniais. Buvo pradėtas kelti balsas už civilinį santuoką, už divorsus, tačiau tai neišsivystė net iki rimtų diskusijų, tad ir patys tos srities klausimai visuomenei nebuvo pakankamai išaiškinti. Bolševikai buvo vedę, o vokiečiai bandė palikti Lietuvoje civilinį santuoką ir divorsus, taigi kažin ar bent vienas rimtas lietuvis tuo pasinaudojo.

Tuos dėsnius, kuriais visame pasaulyje tvarkoma teisingai suprasta moterystė ir šeima, mūsų vyresnioji karta pakankamai pažįsta. Tačiau svetur gyvenant mūsų jaunimas randa ir ras moterystę ir šeimos teisingą kelią ir gyvus pavyzdžius ne visur ir ne visada tuos pačius, kuriuos mes jau tradiciškai esame pratinę Lietuvoje. Daug kur bus rasta vienur privaloma, kitur fakultatyvinė civilinė santuoka ir divorsai. Kad šiame teorijai bei pavyzdžiui vairume svetur bėdami mūsų tautiečiai nepamiršt moterystę ir šeimą tvarkančių teisingų dėsnių, aš ir ryžausi priminti Katalik Bažnyios patarimus svarbiausias tiesas bei drausmą moterystei ir šeimos klausimais.

Šis mano darbas yra labai siaurasis. Nekalbant jau apie tolesnius laikus, paskutiniaisiais laikais antai Kardinolas Petras Gasparri, Prof. F. M. Cappello, Prof. Vidal ir kiti šiais klausimais yra parašę po stambų veikalą ir tai paliesdami tik drausmų sritį, nesileisdami į jokiais polemikas, neliesdami šio klausimo dogminio, moralinio ar visuomeninio charakterio. Aš palieju eilę klausimų, mano manymu, katalikų orientacijai paaiškinti reikalingiausi ir tik trumpai juos nušviesdamas, nesiimdamas juos plačiau nagrinėti. Jeigu techniniai kliūtys leis, gal pavyks moterystę ir šeimos klausimais ir kita tremtyje patiekti saviems tautiečiams koks nors išsamesnis. Šio siauro darbo tikslas ir didžiausias mano noras – padėti savo tautiečiams išlaikyti teisingą pažiūrą šeimos židiniui, išlaikyti tą židinį sveiką, nes tik jis vienas nulems mūsų tautos likimą šioje ar ne šioje. Kadaisė mažesnis už šiandieninį mūsų tautų žydėjimą, vergais išblaškyta po pasaulį, per du tūkstantus metų neišnyko, o išaugo dideli tautai. Ne viena tauta gyvendama savo krašte sunyko ar nesulaikomai nyksta mūsų dienose. Šie reiškiniai tikrosios priežastys yra šei-

myniniame gyvenime. Mes norime, kad m s tauta neišnykt , b t amžina, b t sveika ir did t . Išlaikykite sveikas paži ras moteryst , šeimos gyvenim , tad nors išgyventum m ir daug kan i , tauta pa- j gs jas pakelti.

Kalb damas apie krikš ioni moteryst šiame rašinyje vartosiu termin , moteryst , o ne santuoka. Šio pastarojo žodžio etimologin prasm neatitinka tos prasm s, kuri iki šiol pas mus turi žodis moteryst , moteryst s sakramentas. Jeigu laikui b gant žodis san- tuoka, prarad s savo etimologin prasm , vis bus prad tas vartoti ta pa ia prasme kaip ir žodis moteryst , tada pagal skon gal sime pasilaikyti vien ar antr , ar abu.

I. MOTERYST S ESM

1. KAS YRA MOTERYST

Ta s vok , kuri m s kalboje jau iš seno yra išreiškiamą žodžiu moteryst , lotyn kalboje yra vadinama „matrimonium“-motinyst . Lotyniškas žodis „matrimonium“ pabr žia moters-motinos dal ir jos svarb šeimyniniame gyvenime. Mat, pilname šeimyniniame gyvenime moteriai-motiniai tenka pati svarbiausioji ir sunkiausioji šeimos gyve- nimo dalis: gimdymas, auginimas, aukl jimas ir visa su šiomis parei- gomis surišta motinos auka.

Lotyn žodis „coniugium“-m s kalboje santuoka — daugiau išreiškia moteryst s sutarties pat , fakt . Taigi etimologiškai šis žodis yra daug siauresnis ir mažiau tikslios prasm s, negu žodis mote- ryst . Tod l šiame rašinyje aš ir vartosiu ne santuokos, o moteryst s žod , išskyrus kur bus kalba apie civilin santuok . Moteryst kaip sutartis, iš kurios seka šeimyninis gyvenimas, yra aptariama: vyro ir moters teis ta sutartis šeimos gimdymui ir aukl - jimui. Krikš ioni moteryst s sutartis yra aptariama: vyro ir moters teis ta sutartis šeimos gimdymui ir aukl jimui Kristaus Viešpaties pakelta sakramento garb .

Moteryst , kaip iš sutarties sek s teis tas gyvenimo b das, yra aptariama: moteryst s sutartimi prad ta vyro ir moters teis ta santuokin (šeimynin) bendruomen .

Kai sakoma teis ta sutartis, teis ta bendruomen , tai norima pasakyti, kad ne kiekvienas vyro ir moters susitarimas bendram gyvenimui yra moteryst s sutartis ar moteryst s gyvenimas, bet tik tokis susitarimas, kuris atitinka moteryst s esm s ir moteryst lie ian i atitinkam statym reikalavimus. Kas t reikalavim neatitinka, tai n ra moteryst s sutartis, n ra moteryst s gyvenimas-n ra moteryst .

2. MOTERYSTES IR ŠEIMOS KILM

Moteryst s ir šeimos kilm lie i s seniausias iš likusi iki m s dien rašytas dokumentas yra Moz s parašyta Genez s knyga. Kuo

remdamašis Moz j raš , ar prieš tai buvusiais rašytais paminklais (j tada buvo), ar žodine tradicija, ar tik jam duotu apreiškimu, sunku atsp ti. Taip Sename statyme, taip dabar vis krikš ioni ši Moz s knyga yra laikoma Švento Rašto dalimi-Dievo kv pta knyga, kurioje netiesos n ra. Tuo pa iu pas Moz aprašyta ir moteryst s bei šeimos kilm yra laikoma teisinga bei tikra. Pagal šio veikalo pasakojim (Gen. 1,27; 2,18), Dievas pats sutv r vyr ir moter , panašius save, juos palaimino ir jiems tar : aukite ir daug kite ir pripildykite žem ! Š jo paties parinkt žmoni gyvenimo ir daug jimo b d Tv r jas tars i d jo žmogaus prigimt . Jungtis bendram gyvenimui bei šeimos gimdymui vyr ir moter toliau jau ragina ne Dievas ar jo Bažny ia žodžiu ar raštu skelbiamo sakymo b du, bet tai juos veda pati sveika žmogaus prigimtis. Ne tik iš Genez s knygos, bet iš žmogaus prigimties darosi aišku, kad pats Dievas suk r žmones dviej ly i -vyrus ir moteris, kad vyras ir moteris jungdamiesi bendram gyvenimui gimdyt ir aukl t šeim , b t vienas antram pagalbininku visuose-tiek medžiaginiuose, tiek dvasiniuose reikaluose, kad vienas antr tars i papildyt . Ši paži r moteryst s ir šeimos kilm , kaip teising , iki šiol palaiko ir gina visi katalikai mokslininkai.

Moteryst s bei šeimos atsiradimo kitokios kypotez s ir j vertinimas. Trumpumo d lei nenagr inant t teorij priešas i tik pamin sime, kad 18—19 šimtme iuose buvo prad ta pla iai skelbti teorija, b k pastovus vyro ir moters bendras gyvenimas, pastovi šeima, moteryst s sutartis atsirad visai nesenas laikais, žmon ms pasiekus tam tikr civilizacijos laipsn . Senov je, kad ir ne visais laikais vienodas, buv s mišrus gyvenimas: vyrai netur j pastovios žmonos, moteris vyro. Šitokia paži ra seka visa eil 18—19 šimtme io žinom asmen , kaip Hobbes, J. J. Rousseau, Herbert Spenser, John Lubbock, Ploch, Gottheim, L. Morgan, L. Stein, Haeckel ir kiti.¹⁾ Šita teorija savo pagrindu turi du ne rodytu prileidimu: 1. kad žmogus išsivyst s iš gyvulio, 2. kad nekult ringiausi (vad. laukini) tauteli papro iai kadaise buv bendri ir kitoms šiandien kult ringoms tautoms (palyginamasis istorijos metodas).

tuos tvirtinimus mokslininkai atsako sekan iai:

1. Tokios teorijos n ra naujos: jau senov s rom n kai kurie rašytojai (Horacius savo Satyrose, Lukretius) yra band t pat tvirtinti, ta iau j tvirtinimai ir ano meto istorik nebuvo priimti.

2. Net Darwino evoliucijos teorijos šalininkai etnologai nesurado pagrindo toki teorij priimti: jie iki šiol nesurado nei ženkl iš praeities, nei pavyzdži dabartini necivilizuot taut tarpe, kad neb t buv praeityje ar dabar neb t moteryst s ir pastovios šeimos. Net evoliucijos teorijos šalininkas Westermarck-žymus etnologas pripažino,

¹⁾ Ši teorij trump apžvalg bei vertinim galima rasti pas Cathrein, *Moralphilosophie II t.*

kad promiskuiteto (laisvo santykiavimo) teorija istoriškai bei etnologiškai yra visai nepagrįsta ir savo esmę nemoksliska (The history of human marriage, London 1891).

3. Šiuo klausimu atsakydami istorijos palyginamojo metodo šalininkams, etnologai parodė daug pavyzdžių, kad ne vienoje tautoje dabar puol moterystės ir šeimos drausmės bei moralės; praėityje ji yra buvusi žymiai kilnesnė ir aukštesnė.

4. Iš dabartinėse mažai civilizuoje tautose gyvenimo nelengva yra supažinti, kaip tos tautos gyveno prieš 2000 metų, o iš žydų tautos istorijos žinome, kad toje tautoje jau bent prieš 7000 metų buvo griežta moterystės ir šeimos gyvenimo drausmė. Seno statymo Švento Rašto knygoje yra pakankamai daviniai sakyti, kad griežta šeimyninio gyvenimo drausmė buvo ne pas vienus žydus, kad juo toliau praėit, tuo randami vis didesnės drausmės ženklai.

5. Jeigu padarytume evoliucijos teorijos šalininkams tokią nuolaidą, kurios jai mokslas iki šiol nepadarė, ir sutiktume, kad žmogus yra išsivystęs iš gyvulio, tai ir tuo atveju moterystės ir šeimos klausimu išvada būtų ne už palaidą gyvenimą, o už drausmingą šeimą. Ar gi neaišku, kad šiandieninis žmogus nėra nei beždžionis nei kuris kitas gyvulys? Tad jo ir moralės bei drausmės turi būti ne beždžioniškos, o žmogaus-tokio protingo tvarinio, kokiu jis yra dabar.

Kad moterystės ir šeima nėra žmonėse laisvo susitarimo kūrinyje, kad jos atsirado ne civilizacijos evoliucijos pasąkoje, bet kad tai atsirado kartu su žmogumi, kad tai seka iš jo prigimties, yra aišku kad ir iš sekančių faktų:

1. Žmonės dvi skirtingas lytis-vyrišką ir moterišką paskirstė ne laisvai žmonėse susitarimas ir ne civilizacijos progresas, o tai yra paties prigimties Kūrėjo darbas ir taip jau yra nuo žmogaus egzistencijos pradžių.

2. Skirtingos lyties asmenų yra vienas kitą traukiami pastoviam ir neišskiriamam bendram gyvenimui tokia galinga iš žmogaus prigimties einančia jėga, kad ne vienas filosofas yra net tvirtinęs, kad vienas žmogus esantis net ne visai pilnas žmogus: pilnas žmogus esantis tik vyras ir moteris kartu. Šis vienos lyties asmenų linkimas kitos lyties asmenų nėra nei laisvo susitarimo nei civilizacijos evoliucijos pasąka. Tai yra žmogaus prigimties dalykas.

3. Pati prigimtis reikalauja žmogaus gimdimui bei jo pilnam fiziniam bei dvasiniam išugdymui dviejų skirtingos lyties asmenų pastovaus bei darnaus bendro gyvenimo. Taigi žmonėse gimdimui ir auklėjimui dviejų skirtingos lyties asmenų bendras gyvenimas nėra laisvo susitarimo ar civilizacijos evoliucijos pasąka.

Kas bando tvirtinti ar rodyti moterystės ir šeimą esant žmogiškos kilmės, turi neužmiršti, kad jie etnologiškai, teisiškai ir kiti argumentai niekad nebus lemiantys. Pirmiausia reikt rodyti, kad lytis skirtumai,

skirting ly i linkimas vienos kit , skirting ly i b tinumas gimdymui ir aukl jimui yra žmoni laisvo susitarimo pas ka; reikt rodyti, kad moterys be vyr ir vyrai be moter gal t šeim ir pagimdyti ir išauginti, jeigu žmon s patys taip susitart , ar valstyb savo statymais tai sakyt . Kol tai ne rodoma (ir kas imsis tai rodin ti!), tai visi kiti išvedžiojimai, b k moteryst ir šeima es žmoni laisvo susitarimo, civilin s institucijos, yra visai tušti ir bever iai dalykai.

3. MOTERYST S R ŠYS

Atsižvelgiant tai, kas ir koku b du kuria moteryst , moteryst yra skirstoma sekan ias r šis: teis t moteryst — ji vadinama tikra nekrikš ioni moteryst , patvirtint moteryst arba moteryst s sakrament — ji vadinama vis krikš ioni tikra moteryst , panaudot moteryst ir nepanaudot , tariam j moteryst - kada d l kokios nors priežasties moteryst savyje yra netikra, bet bent vienas iš vedusi j , tos priežasties nežinodami, gera valia mano, kad j moteryst yra tikra. Kai nekrikš ionys nekatalikai savo moteryst s sutart sudaro pagal civiliniais statymais nustatytus formalumus, tada moteryst yra vadinama dar civilin moteryst ar civilin santuoka. Ši civilin santuoka turi dar savo r šis, bet apie jas ir kiekvienos j vert pla iau kalbama šio rašinio gale.

4. MOTERYST S TIKSLAI

Bažny ios Teisi Kodekso kanonas 1013 sakiniu išreiškia Katalik Bažny ios moksl apie moteryst s tiksl . Jis sako: „moteryst s pirminis tikslas yra vaik gimdymas ir aukl jimas; antraeilis tikslas yra tarpusav pagalba ir priemon prieš aistras“. Pirminiu moteryst s tikslu yra tas, kuriam Dievas bendram gyvenimui sujung du skirtingos lyties asmeniu: „Aukite ir daug kite ir pripildykite žem “ (Gen. 1. 28). Tai yra savaime aišku. Kieno nors pirminiu tikslu yra tas, be ko tas tikslas negali b ti pasiektas. Kadangi Dievas žmoni daug jimui pasaulyje jokio kito b do nepaliko, išskyrus vyro ir moters bendr gyvenim , tai aišku, kad šio bendro gyvenimo pirminis tikslas ir yra žmoni gimim s daug jimas.

Kadangi kiekviena moteryst nuo pat savo pradžios yra arba tikra arba netikra, tai suprantama, kad jos tikrumui n ra b tina, kad ateityje kiekviena moteryst šio pirminio tikslo ir pasiekt kad iš kiekvienos moteryst s gimt šeima. Ta iau moteryst b t netikra, jeigu kas kurdamas moteryst jau iš anksto pozityvia intencija šit pirmin moteryst s tiksl - šeimos gimdym išskirt .

Kitus moteryst s tikslus vadiname antraeiliais, kadangi juos galima pasiekti ir be moteryst s. Ta iau moteryst je gyven juos privalo rasti moteryst je, o ne šalia moteryst s. Moteryst je gyven vyras ir moteris tarpusavia pagalba tiek žemiškuose, tiek dvasiniuose reika-

luose pirmoje eil je turi suteikti vienas antram, kad nereikt jos j škoti svetur. Vedusieji tos žemiškos ar dvasin s pagalbos gali j škoti kitur tik tiek ir tada, kada protingai galvojant tos pagalbos juodu vienas antram negali suteikti. Taigi ne tik medžiagin s, bet ir dvasin s pagalbos vieno antram nesuteikimas, nepagr stas jos j škojimas už savo šeimos vedusi j , gyvenime yra klaida.

Suvaldyti savo k nišk sias aistras žmogus ir be moteryst s gali surasti vairi dvasini ir fizini priemoni . Moteryst šiam tikslui teikia savo nat ralias priemones. Ta iau labai iškreiptai ir negarbingai žmogus suprast ir savo asmens ir moteryst s buvimo paskirt , jeigu moteryst s pirminiu tikslu pastatyt š paskutin s eil s tiksl . Po kiek laiko bendras gyvenimas real žmog padaro daug mažiau viliojan iu, ir negu kadaise tai pieš jaunuolio fantazija. Ne vienas tod l gyvendamas moteryst je palinksta daugiau pasišv sti savo sielos tobulinimui bei susivaldymui aukštesn mis dvasin mis priemon mis bei aukštesniu tikslu. Savo tarpe susitar ir vedusieji gali skais iai gyventi. Tokis susitarimas visada turi b ti abišalis ir abiem paliek s teis j atšaukti. Jeigu gi kas jau iš anksto prieš moteryst rimtai pastat s lyga išskirian i vieno teis kit , tokiu b du ir šeimos gimdym , o tur jo tikslo kurti tik šiaip sau bendr gyvenim ta prasme, kad skaitytis ved ir gal kartu gyv s, tokia sutartis neb t moteryst .

5. MOTERYST S PRIGIMTIS

Ko moteryst asmeniui neduoda? sijaut moteryst s tikslus, jos simbolin reikšm , jos g r ne tik poetai, bet kartais ir filosofai j pervertina, priskirdami jai tai, ko ji žmogui neduoda. Apie vyro ir moters tarpusav pasipildym jie kalba kartais tokiais žodžiais, tarsi vienas vyras, viena moteris atskirai b t nepilni asmens; tarsi moteryst je juodu vienas antr pasipildyt ta prasme, kad prid t k nors naujo vienas antro asmenybei. Žmogus ir kaip asmuo ir kaip žmogus-tvarinys iš k no ir sielos taip vyras, taip moteris ir vienas be antro yra pilni asmens, pilni žmon s. Vyro ir moters susitarimas bendram gyvenimui asmens pilnumo atžvilgiu žmogui ne tik nieko neprideda, bet tampa nat ralia kli timi pasireikšti žmogaus dvasin ms galioms, pakilti dvasiniame tobulume. Savaimi žmogus tampa priverstas dal savo asmenyb s, sugeb jimo, žmogiško paj gumo aukoti k niškai-žemiškai sri iai. Vyras ir moteris vienas antr moteryst je papildo ta prasme, kad juodu gauna teis ir gali gimdyti šeim , kad juodu abu kartu tampa tinkamesni šeim aukl ti ir j apr pinti, vienas antram padeda dvasiniuose ir medžiaginiuose reikaluose ir taip savo paj gumu, sugeb jimais papildo šeimyninio gyvenimo reikalus.

Pirmin moteryst savo prigimtimi buvo skirta šeimos gimdymui ir tarpusavei pagalbai. Pirmin s nuod m s nepažeistojė žmogaus prigimtyje jausmai bei aistros buvo didesn je harmonijoje su protu ir valia, negu dabartiniame žmoguje.

a. **Kuo savo prigimtimi moteryst yra.** Savo charakteriu ir sudarymo b d u moteryst yra sutartis. Moteryst je du asmeniu laisvai pasirenka vienas antr ir sudaro bendro gyvenimo sutart . Moterystei apsisprendusio asmens laisv ia tik tiek ir siekia-laisvai pasirinkti asmen , laisvai susitarti d l neesmini kasdieninio gyvenimo dalyk , o kas lie ia moteryst s prigimt , jos nat raliuosius tikslus, žmogus savo saivaliai laisv s neturi: jis turi pasirinkti arba moteryst toki , kokia ji yra savyje, arba jis nesudarys jokios moteryst s.

Kadangi moteryst ir savo kilme ir savo paskirtimi-tikslu yra ne žmoni k r inys, tai jos esmines savybes nustato ne žmogus, o moteryst s pirminis K r jas ir jo paskirtieji moteryst s tikslai. Pirminis moteryst s tikslas-šeimos gimdymas reikalauja neišskiriamos moteryst s ir tarpe dviej asmen . Ar reikia rodin ti, kad ir vieno vaiko pilnas išaukl jimas reikalauja eil s met t vo ir motinos bendro darbo ir r pes io? O ar reikt rodin ti, kad b relio vaik išaukl jimas ir gyvenimam išleidimas iš t v pareikalauja viso j amžiaus? ¹⁾ Taip pat b t net nereikalinga rodin ti, kad daleidus suardom moteryst tuo pa iu tur tum m pripažinti, kad moteris kaip žmogus turi mažiau teisi , negu vyras, kad jinai yra žemesnis tvarinys, nes visokio išsiskyrimo atveju jinai visada bus pastatyta blogesn pad t , negu vyras.

Tiek poligamijoje tiek suardomoje moteryst je yra ne manomas intymus vyro ir moters sugyvenimas, vispusiška tarpusav pagalba, vargiai atsiekami ar ir visai neatsiekiami moteryst s tikslai. priminim , kad Sename statyme buvo leista ir poligamija ir moteryst s suardymas, tenka paaiškinti sekan ius dalykus:

Prigimties statymai yra dviej r ši : Pirmaeiliai - iš kuri negali dispensuoti n Dievas, nepakeisdamas daikto prigimties arba paties daikto. Moteryst je tokiu statymu pav. yra vyro ir moters b tinumas pirminiam moteryst s tikslui. Antraeiliai - kuriuos prigimties K r jas gali dispensuoti, nekeisdamas daikto prigimties, bet atsižad damas kai kuri antrini to daikto tiksl . Moteryst je tokiais statymais pav. galima laikyti jos vieningum bei nesuardomum . Ir poligamijoje bei suardomoje moteryst je gimdymas yra galimas, ta iau ia jau nuskriaudžiami vaikai ir t vai - ypa motina, nes tokioje moteryst je nei vaikai negaus to, k duoda vieninga tvarkinga šeima, nei vyras su moteria vienas antram nebus tuo, kuo juodu yra vieningoje nesuardomoje moteryst je.

¹⁾ Negalima galvoti, kad vaikus gali paimti valstybin ir kitokia prieglauđa (vad. vaik namai). Tai yra vaikams t t v , kurie d l ki nors priežas i negali savo nat raliuos pareigos atlikti be kit pagalbos. Verta nepamiršti, kad ir pas mus mažame i nusikalt li didžiausias % buvo nesugyvenan i t v vaikai.

Ar Senajame statyme poligamij ir žmonos paleidim (divors) leido Dievas? Jeigu š klausim kur nors rastum m neabejotinai aišk teigiam atsakym, tai iš to negal tum m daryti jokios išvados, nes k turi teis s daryti Dievas, ne visk gali daryti žmogus. Ta iau kokis yra š klausim atsakymas. Kai kurie tvirtina, kad po tvano Dievas, nor damas grei iau prapl sti žmonij, leido poligamij ir žmonos paleidim su teise vesti kit. Kiti neigia, kad Dievas b t tai leid s. Šventame Rašte tokio leidimo užrašyto n ra, o sakantieji, kad Dievas leido, remiasi tuo, kad žydams Dievas per jok pranaš to nedraud. Iki tvano poligamijos ir žmonos paleidimo fakt užrašyt n ra. Šventame Rašte yra minimas Kaino ainis Lamech — žmogžudys ir nedoras žmogus, kuris yra pasi m s ir antr moter (Gen. 4, 19). Po tvano net pas žydus buvo ir poligamija ir žmonos paleidimas. Kristus apie tai pasak, kad tai leido Moz d l žyd širdies kietumo, o pradžioje taip nebuvo (Mat. 19, 9). Kai kurie Moz s leidim aiškina taip, kad Moz neleido, o negal damas pašalinti žyd tarpe iš stbmeldži pasisavint iškrypim, kuriuo v lesn s kartos naudojosi jau gera valia, jis savo sakymais t paprot tik sudrausmino, kad iš jo b t kiek galima mažiau žalos. Ilgainiui ir patys žydai šiuos poligamijos ir šeimos ardymo paproius pamet. Poligamijos jie visai nepraktikuoja, o žmonos paleidimas pasidar nepalyginamai retesnis faktas, negu pas krikš ionis civiliniais statymais leisti divorsai. Nors žyd religinis statymas ir dabar žmonos paleidim leidžia, ta iau tokis faktas yra laikomas pa ia didžiausia šeimos nelaime.

Pagal Katalik Bažny ios moksl moteryst jau nuo pat savo pradžios turinti ir simbolin reikšm. Ji ženklinanti Dievo Žodžio (II-jo Šv. Treyb s asmens) jungt su žmogaus prigimtimi, Kristaus jungt su Bažny ia. Pilna šeima-t vas, motina, vaikai-yra tam tikras Šv. Treyb s simbolis.

Katalik Bažny ioje nuo pat Kristaus laik moteryst yra tik tarpe vieno vyro ir vienos moters ir nesuardoma. Jau pats Kristus paaiškino: „K tad Dievas sujung, žmogus teneperskiria. . . Moz leido Jums paleisti savo žmon d l j s širdies kietumo, o pradžioje taip nebuvo. Taigi aš jums sakau: Kas tik paleidžia savo žmon, jei ne d l svetimoteryst s, ir kit ved, svetimoteriauja; ir kas paleist veda, svetimoteriauja“ (Mat. 19, 6—9).

Nors tai buvo prieš žyd ir stbmeldži paproius, bet apaštalai saugojo ir skelb Kristaus palikt ties. „Tiems, kurie yra surišti moteryste, sakau ne aš bet Viešpats, kad moteris nesiskirt nuo vyro, o jeigu atsiskirt, kad pasilikit netek jusi ir susitaikyt su savo vyru. Taip pat vyras teneapleidžia savo žmonos (1 Kor. 10—11).

Kai prasid jo vairios atskalos bei erezijos, nepaisan ios moteryst s vieningumo bei nesuardomumo, Bažny ia vis laik savo moksl šiuo klausimu pakartojo visuotiname Tridento susirinkime: „Jeigu kas sa-

kyt , kad krikš ionims yra leista kartu tur ti kelias žmonas ir kad tai nes uždrausta jokiū dieviškuoju statymu, teb na atskirtas“ (Ses. 24. can. 2). T pa i mint Bažny ia trauk savo Teisi Kodeks , o paskutiniu laiku j dar pakartojo P. Pijus XI encyklikoje „Casti connubii“.

Taigi katalikams už moteryst s vieningum ir nesuardomum yra sekantys argumentai:

1. To reikalauja moteryst s ir šeimos prigimtis.
2. Tokis yra nuo pat žmonijos pradžios pozityvus Dievo statymas.
3. Tas Dievo statymas yra Kristaus sakmiai atnaujintas-pakartotas.
4. To reikalauja krikš ioni moteryst s sakramentinis charakteris.
5. To reikalauja pozityvus Bažny ios sakymas.
6. To reikalauja visos žmonijos interesai: tur ti dor , patvari ir viening šeim .

Aišku, kad 1, 2, 3, 6 argumentai tinka ne vien krikš ionims, bet vi- siems žmon ms. Tod l ir nekrikš ioni šeimos savo prigimtimi ir pagal pozityvius Dievo statymus turi b ti vieningos ir nesuardomos.

M s laikais jau nedaug beliko toki , kurie sakyt , kad pastovi moteryst ir pastovi šeima iš viso es nereikalingos. Pripažindami bendrai reikal pastovios moteryst s ir pastovios neardomos šeimos kai kurie yra išim i šalininkai: jie suranda pavieni atvej , kuriuose, anot j , individui ir visuomenei b t naudingiau kai kurias moterystes panaikinti-suardyti. Tokius atvejus jie suveda paprastai nevaisingumo, ligos ir nesugyvenimo atvejus. visus j argumentus trumpai galima atsakyti sekan iai:

1. Žmogus (neiškiriant ir valstybi valdžios) n ra kompetentingas prigimties ar Dievo sakymus keisti ar iš j dispensuoti. Niekur nerandame žmogui duoto leidimo savais statymais laužyti aukš iausius statymus. Jeigu kuris Dievo ar žmoni statymas išimtis leidžia, tai jis pats jas ir pasako. Gi tokiu atveju nerandame, kad Dievas b t leid s pasaulin s valdžios institucijoms kuriais nors atvejais ardyti moteryst s ir šeimas. Kas yra prieš aukš iausius statymus, tai yra sau- val ir neteis ti dalykai.

2. Žmogus yra labai klaidingas ir nekompetentingas spr sti, ko rei- kalauja individo ir visuomen s tikroji gerov : jis mato tik pa ius arti- muosius dalykus ir tuos pa ius dažnai labai neobjektyviai suprasdamas, o kokio nors dalyko galutinas pas kas suprasti ir pramatyti net vadina- mieji išmintingi žmon s dažnai yra per silpni. Visa žmonijos istorija parodo vien aišk fakt : individo ir visuomen s gerov reikalauja, kad b t aukštai vertinami ir s žiningai saugojami aukš iausieji - prigimties ir Dievo statymai.

3. Nevaisingumo atvejai n ra joks argumentas už moteryst i ar- dym . N ra jokio reikalo, kad visi žmon s gimdyt . Tegimdo tiek, kiek

Dievas leidžia, tie, kurie teis tai gali tai daryti. Nevaisinga moteris vyro paleista kitokia netaps - jinai ir liks nevaisinga. Tiems, kuriems r pi, kad kiekvienas nor s ir teis tai gal s tur ti šeim , j ir tur t , tegul kad ir valstybin mis priemom mis-medžiaginiai paremdami padeda ištek ti toms mergait ms, kurios ištek ti nori, bet d l nerutro ar kit žemišk priežas i to padaryti negali. Kam labai r pi tautos prieauglis, tegul pasir pina visuomen s morale, skaitling šeim parama, kad galin ios gimdyti šeimos ryžt si skaitlingas šeimas.

Moteryst turi ne tik gimdymo, bet, kad ir antraeilus, dar ir kitus tikslus. O antraeiliai tikslai pasiekiami ir nevaisingoje moteryst je. Ir nevaisingos šeimos labai gali prisid ti prie žmonijos šeimyninio labo: prisiimdamos auginti ir aukl ti našlai ius, pašelpdamos ar kitaip pad - damos skaitlingoms šeimoms, pasišv sdamos labdarai, kult rai ir kitais b dais.

4. Ligos ar kitokios negal s atveju nelaimingasis turi b ti ne apleis - tas, o globojamas. Jeigu nelaimingais atvejais vyras apleis savo moter ar moteris vyr , tai kas juos globos, jais r pintis, parodys širdies? Negi svetimi turi daugiau pareigos r pintis nelaimingaisiais, kaip vyras su žmona vienas antru? Negi tai natūralu, kad nelaimingam asmeniui sve - timas asmuo ar tai iš artymo meil s, ar tai kaip samdoma slaug parod - dyt daugiau paslaugumo ir širdies, negu nelaim je vyras ir moteris vienas antram?

5. Nesugyvenimai, b do skirtumai ir panašios priežastys reikalingos toli gražu ne išskyrimo su teise kurti nauj šeim . Nesugyvenim prie - žastys paprastai yra tokios nerimtos, kad rimtai jas ir svarstyti ne - verta. Nesugyvenamas asmuo yra reikalingas ne skyryb , o peraukl - jimo. Išskyrimas geresniu jo nepadarys. Kai kalbama apie skyryb reikal d l nesugyvenimo, d l b do skirtum , tai visada yra pamirš - tami patys papras iausieji nat ral s dalykai, kad dviej asmen visiškai vienodo b do absoliu iai n ra. (Kokis pasaulio K r jo žaismas! Miške n ra dviej vienod lap , visoje žem je n ra dviej absoliu iai vienod asmen). Toki šeim , kuriose nepasitaikyt jokio nesusipratimo, taip visiškai n ra. Moteryst s gyvenimas, kaip ir kiekvienas kitas, turi savo ne tik teises, bet ir pareigas, turi savo ne tik maloni sias, bet ir sun - ki sias puses. Kas renkasi kur nors luom ar pašaukim , tas turi pri - siimti visa, kas su juo rišasi, kas savaimi iš jo seka. Kaip gražiai visa tai suprato praeityje m s liaudis. Jeigu kart surišta, tai surišta: jeigu vedusieji susipyko, tai turi susitaikyti ir kartu gyventi. Iškrypusiais prasymanymais tos teisingos paži ros niekas tenegriauna. Kaip mes ži rime dvasinink , karišk , gydytoj , mokytoj ar kur kit , kuris j ško patirti tik maloni j savo pašaukimo dal , o vengia savo pašau - kimo sunkiosios nemaloniosios dalies, j vengdamas tampa neištikimas savo pašaukimui? Ne kitaip ži r kime moteryst ir šeimynin gyve - nim , nes tik ši viena paži ra yra teisinga. Paprastai šeimos ira kartu su žmonijos dorove: puolant dorovei krinka šeimos, krinkant šeimoms dar labiau puola dorov .

Kokios priežastys to beb t , tai šeim ardymas, skyrybos griaua šeimynin gyvenim , o tuo pa iu naikina taut . Kai kart valstyb s statymai skyryboms duris pradaro, tai ji pati neranda priemoni , kuo t negerov riboti ir kaip sukliudyti. Yrant šeim moralei puola ir indivi dual moral , skyryb priežastys ir j skai ius fantastiškai daug ja. Ne- turiau po ranka iš paskutini met eil s statistikos davini iš kit valstybi , tad prisiminkime bent Vokietijos šeimyninio gyvenimo b kl . Antai, tik per tris m nesius 1945 m. gale, Hannoverio teismas sprend 1443 skyryb bylas, Berlyno teismai 1945 m. tik lapkri io m n. sprend 2815, gruodžio m n. 2544 skyryb bylas. Ne kitaip yra Bavarijoje. Wuerttemberge ir kitose Vokietijos dalyse (Plg. Neue Zeitung 21. 1. 1946; Str. a. Str. 16. 1. 1946). Jeigu gal tum m paduoti šios r šies byl skait- lines iš Pranc zijos ir kai kuri kit krašt , tai gaut si bendras pasi- bais tinas žmoni šeimyninio gyvenimo vaizdas. Nebereikalo Soviet valdžia, po revoliucijos paskelbusi kuone laisv j meil , jau prieš eil met skyrybas apkrov pasakiškai dideliais mokesiais. Vyriausybi ir teism nat ralioji pareiga yra nat rali sias institucijas ginti ir jas stiprinti, o ne ardyti. „Vous appellerez cella (les divorces) un progres. La Science l'appelle une regression“ (Bourget. Un divorce). (J s vadi- nate tai (divorsus) progresu. Mokslas tai vadina regresu). Moteryst s nuvertinimas ir skyrybos yra pa ios tautos fizinio nykimo didžioji priežastis. Kur yra skyrybos, ten j buvimas kliudo ryžtis skaitling šeim , j buvimas paskatina neapgalvotai lengvab dišk šeimos k rim . Kur nuvertinama moteryst , ten nyksta teisinga paži ra šeimos kilnum , ten nelieka tinkamo šeimos aukl jimo.

Nor dami b ti objektyv s, nesisteb kime, kad kai kur ir liaudyje prigijo nuomon , kad moteryst ir šeima n ra nepajudinami dalykai. Ši paži ra gim ne juose: jie tik suklaidinti kai kuri intelektual skelbta klaida. Dar ir dabar ne visai baigtas vad. laisvosios meil s s j dis yra ne liaudies žmoni , o intelektual k rinyš. Jau m s šimtetyje t kstan iai vokie i intelektual pasiraš griežto tono memorandum Vokietijos vyriausybei, reikalaudami panaikinti Baudžia- mojo Kodekso straipsn baudžiant už homoseksualizm ir kitus vad. sodominius seksualinius nusikaltimus. Tai vien tik memorandumu nesi- baig . Gydytojas M. Hirschfeld 1899 m. steig „Wissenschaftlich- humanitäres Komitee“ su organu „Jahrbuch für sexuelle Wissenschaften“, kuri tikslas buvo kovoti už min to baudžiamojo straipsnio panai- kinim ir už vad. laisv j meil (Kathrein sakosi Moralphilosophie II t.) tur j s pas save min to memorandumo original , o vis t s j d vie- šai savo veikale vadina pridengtos prostitucijos s judžiu).

b. Ar galima kada nors tikr moteryst išardyti? Bažny ios prakti- koje yra trys atvejai, kada tikra moteryst leidžiama nutraukti. Pir- masis atvejis yra vad. Povoilo privilegija arba tik jimo privilegija. Jos turinys yra tame, kad jeigu iš vedusi nekrikš i oni vienas tampa kataliku, o antrasis lik s be krikšto nesutinka su

pakrikštytuojų gyventi geruoju, nekenkdamas jo tik jimui, tai pakrikštytajam leidžiama moteryst nutraukti su teise kurti su padoriu katalikų naują moteryst. Šis atvejis yra paaiškintas Povilo laiške Korintiejiams (1 Kor. 7, 12). Kadangi ši privilegija apaštala laikais buvo krikščionims žinoma, tai nėra abejojimo, kad ji yra palikta Kristaus. Pakrikštytasis savo nuožiūra atsiskirti negali, o tai turi išspręsti Bažnyčios instancijos. Paprastai likęs nekrikštytasis yra tris kartus klausiamas, ar jis sutinka geruoju gyventi su pasikrikštyjusiu, ar ne. Jeigu sutinka, moteryst sudaryti negalima.

Antrasis atvejis yra Šventojo Tavo dispensa iš nepanaudotos moterystės. Kad tokia dispensa būtų duodama, tenka rodyti moterystės nepanaudojimą, turi būti pakankamai svarbios priežastys, reikia, kad asmens šios išimties būtų verti. Kadangi ši privilegija taip pat siekia pačią seniausią laiką, tai manoma, kad ir ji yra palikta Kristaus.

Trečiasis atvejis yra iškilmingi vienuoliniai žadai. Vedesieji susitarę gali abu ar kuris vienas eiti vienuolyn. Jeigu vienas padaro iškilmingus vienuolinius žadus, tai antrasis pasilikęs pasaulyje skaitosi laisvas ir gali kurti naują moteryst. Kadangi tokis stojimas vienuolyn be Apaštala Sosto dispensos yra negalimas, tai ir šis trečiasis atvejis beveik nesiskiria nuo antrojo.

Dėl svetimoterystės ar kitų svarbių priežasčių leidžiamas atsisakymas nėra moterystės ardymas, o tik bendro gyvenimo išskyrimas. Jo tikslas yra ne tas, kad vedusieji ir pasilikę atsisakytų, bet kad atskirti greičiau susitaikytų ir grįžtų bendrą gyvenimą. Tuo jis pagrindiniai ir skiriasi nuo civilinių skyrybų, kurios kabinasi moterystę sudaryti, o ne sutaikyti ir vėl suvesti bendram gyvenimui.

6. KRIKŠČIONIŲ MOTERYSTĖS CHARAKTERIS

Kaip kiekvienam katalikui yra žinoma, kad krikščionis moteryst yra sakramentas. Sakramento charakteris ir malonumas jai yra suteiktas Kristus. Iš Evangelijų nėra aišku, kada ir kokiomis aplinkybėmis Kristus moterystę sutaręs padaręs sakramentu. Tačiau Evangelijose ne visur yra užrašyta, kad Kristus kalbėjo ar kad padaręs (Jono 21, 25). Iš apaštala mokslo ir jėgų aišku, kad jie žinojo kaip ir kada moterystę sutarę Kristus suteiktą garbę ir malonumą. Tai buvo žinoma ir tikintiesiems. Kai Povilas savo laiške Efeziejiams (5, 22—23) moterystę ryš lygina su Kristaus ir Bažnyčios santykiu, jį vadina paslaptimi (sacramentum), tai plačiai to nėra rodinama, o kalba kaip apie visiems žinomą dalyką. Prieš tokį moterystės titulavimą nekelia klausimo nei kiti apaštala nei Kristaus mokiniai. Nuo pat apaštala laikų Bažnyčia moterystę, kaip šventą dalyką, ima išimtinai patvirtinti. Ji dar persekiojama, o jau imasi krikščionis moterystės tvarkyti savais statymais. Jau iš Canonum Apostolorum (iš ca. 150 metų) matyti, kad iš tada veikusių romėnų teisė Bažnyčia pasilieka tik tai, kas derinasi su prigimties teise ir su Kristaus paliktais statymais. Kas nesiderino, Baž-

ny ia ir tikintieji tai visai atvirai atmet . Dar aiškiau tai matosi iš Elviros visuotino susirinkimo (305 m.) nutarim . Jau pat pirmaisiais šimtmeiais moterystei vedamos tokios kli tys, kuri nebuvo rom n teis je, atmetami galimumai moterystes ardyti ir tt. Pirmojo t kstantme io nuolatin Bažny ios doktrin moteryst s charakterio atžvilgiu visuotinas Tridento susirinkimas taip išreišk : „jeigu kas sakyt , kad moteryst n ra tikrai ir tikra prasme vienas iš septyni Evangelijos statymo sakrament , Kristaus Viešpaties steig t , bet kad Bažny ioje tai es žmoni išgalvota, kad jis malon s nesuteikia, teesie išskirtas“ (Anatema). Pagal Bažny ios moksl , sakramentas yra ne priedas prie moteryst s sutarties, bet pati krikš ioni moteryst s sutartis yra sakramentas. Bažny ios mokslas šiuo klausimu Bažny ios Teisi Kodekso Kan. 1012 trumpais žodžiais aiškiai taip yra išreikštas: „ sakramento garb Kristus Viešpats pak l pa i krikštyt j moteryst s sutart . Tod l tarpe krikštyt negali b ti tikros moteryst s, kuri tuo pa iu ne b t sakramentas“.

Sakramentas yra ne moteryst s gyvenimas, bet moteryst s sutartis, kuria moteryst s gyvenimas yra pradedamas.

Iš ši ties seka išvados: Jeigu kas iš krikš ioni nor t sudaryti moteryst s sutart be sakramento, tai jis vistiek arba sudaro moteryst s sakrament arba nesudaro jokios moteryst s. Jeigu kas sakramento nenor t ta s lyga, kad jis vis tiek nori tikros moteryst s tokios, kokia yra jinai savyje, t. y. nenor t sakramento, jeigu be jo moteryst b t galima, tai jis sudaro tikr moteryst — moteryst sakrament . Gi jeigu kas sakramento nenor t ta prasme, kad jeigu moteryst be sakramento yra negalima, tai jis nenori nei moteryst s, tas nesudaro jokios moteryst s, nes krikš ionims moteryst s nesakramento visai n ra.

Kadangi krikš ioni pati moteryst s sutartis yra sakramentas, tai šio sakramento teik jai yra patys sudarantieji moteryst s sutart , o ne kunigas. Kunigas yra tik moteryst s laimintojas ir kvalifikuotas liudinkas.

II. ATSKIRI KLAUSIMAI

1. KRIKŠ IONI MOTERYSTES SUDARYMO FORMA

Kristus, steig s ir palikdamas sakramentus, yra apriboj s j turin , ta iau n ra smulkmeniškai apriboj s pa ios formos - koku b du tas malon suteiki s regimas ženklas turi b ti atliktas. Antai Eucharistijai yra palik s regimus ženklus duon ir vyn , ta iau smulkiau neapibr ž , koku b du ir kokiomis s lygomis tikintieji gali Eucharistij priimti. Krikštui paliko regim ženkl - apiplovim vandeni, ta iau smulkiai neapibr ž , koku b du tas apiplovimas turi b ti padarytas. Panašiai yra ir su Sutvirtinimu, Kunigyste, Paskutiniu Patepimu ir kitais. Mo-

teryst s sakramentu jis padar t nat rali sutart , kuria yra suda-roma moteryst . Šiuos Kristaus galutinai tiksliai neapibr žtus dalykus - koku b du kuris sakramentas turi b ti teikiamas, toliau tvarko Baž-ny ia, kuriai Kristus paliko sakramentus teikti ir juos tvarkyti. Tokiu b du ir moteryst s sakramento pri mimo b d tvarko ir nustato Bažny-ia. Nenuoseklu kitaip galvoti apie moteryst s sakrament .

Kok tad Bažny ia yra nusta iusi moteryst s sakramento pri mimo b d ? Suprantama, kad Bažny ia savo drausm s statymais nesiekia nekrikštyt j moteryst s, kadangi j moteryst n ra sakramentas. Taip pat ir krikš ioni nekatalik moteryst ms Bažny ia n ra nusta iusi jokios formos. J moterystes, sudarytas prie liudinink bet kur ir bet kokia forma, Bažny ia laiko tikromis moteryst mis, jeigu jos sudarytos su intencija sudaryti tikr moteryst ir be moteryst ardan i kli i .. Geresniam katalik šeimyninio gyvenimo tvarkingumui, drausmei ir kitais viešojo labo motyvais Bažny ia savo nariams katalikams jau senai yra nusta iusi moteryst s sakramento pri mimo form . Pagal dabartin Bažny ios drausm katalikai moteryst s sutart turi padaryti prie dveij liudinink ir prie kunigo, turin io teis laiminti moterystes. Šita forma yra katalikams privaloma ta prasme, kad kitaip sudaryta moteryst skaitosi negaliojanti. Iš šios visiems katalikams privalomos formos yra dvi išimtys. Viena - jeigu norintiems eiti moteryst n vienam ar abiem gresia mirties pavojus, n ra galimyb s laiku surasti teis t kunig , o svarbios priežastys reikalauja moteryst s neatid ti, tuo atveju moteryst s tikrumui pakanka dveij liudinink - kunigas neb tinas. Antra - jeigu teis to kunigo n ra ir pramatoma, kad bent per m nes laiko nebus galima tok kunig surasti, tai ir tokiu atveju tikr moteryst katalikai gali sudaryti prie dveij liudinink .

Kokis kunigas turi teis laiminti moterystes? Kad kunigas gal t teis tai laiminti moterystes, nepakanka to, kad jis yra kunigas, bet šiam dalykui jis privalo tur ti tinkam galiojim . Tokius galiojimus turi vyskupijos valdytojas visoje savo teritorijoje visiems asmenims, kurie tuo momentu faktiškai jo teritorijos ribose yra, nepaisant kaip senai jis joje atsirado, kaip ilgai joje pasiliks. Toki pat teis turi klebonas visiems tikintiesiems, kurie faktiškai yra jo teritorijoje, nors ir neb t jo parapijie iai. Parapij klebonai ar kiti tolyg s, kurie turi bendr teis laiminti moterystes, savo vietoje gali galioti ir kit kunig , ta iau tas galiojimas negali b ti tik bendras, o turi b ti duotas vardintam asmeniui palaiminti taip pat vardint asmen moteryst .

Katalik moteryst s paprastai yra sudaromos bažny ioje. Tik d l pakankamai svarbi priežas i leidžiama tai daryti bet kur, pav. ligo-nin je ar ligonio namuose, kal jime. Kadangi moteryst yra sakramen-tas, tai reikalaujama, kad jis b t priimtas malon s stovyje, taigi atli-kus išpažint ir pri mus švent j komunij . Pirm kart einan iai moteryst n (t. y. ne našlei) Bažny ia skiria ypating palaiminim , kur teikti

leidžiama tik šv. mišiose. Patariama todėl moteryst s sakrament jungti su šv. mišiomis arba pasistengti bent v liau, kad tas palaiminimas būtų suteiktas.

Didelį daugelio svarbi priešas ir reikalaujama, kad sudarytoji moteryst būtų viešas faktas. Slapta arba vad. s žin s moteryst , t. y. tokia, kuri likt kur laik viešai nežinoma, yra leidžiama tik didelį labai svarbi priešas ir . Ji registruojama tik Kurijos slaptuose aktuose. Tokiu atveju vedusius, liudininkus ir moteryst laiminus kunig saisto paslapties pareiga tos moteryst s neišduoti. Jeigu iš tokios slaptos moteryst s sekt kokis papiktinimas, ar vedusieji neb t pakankamai r pestingi tinkamai aukl t i savo vaikus, tai Bažny ia atsisako nuo pareigos toki moteryst sl pti.

2. MOTERYST S KLI TYS

Kad moteryst išeit kiek galim didesnei ir individo ir šeimos ir visuomen s gerovei, jau pats žmogaus Tv r jas ir moteryst s k r jas per žmogaus prigimt ir savo pozityvius statymus yra palik s kai kurias moteryst s kli tis. Tais paiais gero tikslais kai kurias kli tis yra dar vedusi Bažny ia. Vienos iš j moteryst draudžia tik ta prasme, kad j nepais asmens nusikalsta, ta iau su tokia kli timi sudaryta moteryst skaitosi tikra moteryst . Kitos gi moteryst draudžia ta prasme, kad su jomis sudaryta moteryst yra negaliojanti (moteryst ardan ios kli tys).

Pagal dabartinius Bažny ios statymus **moteryst kliudan ios kli tys** yra sekan ios:

1. Paprastieji vienuoliniai žadai, kol jie galioja.
2. Teisin giminyst , sekanti iš s nijimo (ši kli tis ir pagal Bažny ios statymus yra tokia pat, kokia yra pagal civilinius to krašto statymus: arba ardanti, arba kliudanti, arba jokia).
3. Mišrus krikš ioni tik jimas-tarpe kataliko ir krikš ionies nekataliko.
4. Viešas atsisakymas katalik tik jimo (nors kito formaliai ir nepriimt) ar priklausymai kuriai nors Bažny ios pasmerktai organizacijai.
5. Viešas nuod mingas gyvenimas, ar užsitraukimas bažnytini s bausm s (interdikto, ekskomunikos), jeigu nusikalt s atsisako atlikti išpažint ar nubaustasis susitaikyti su Bažny ia.

Moteryst ardan ios kli tys yra sekan ios:

1. Amžiaus kli tis: vyras nebaig s 16 met , mergait — 14 met .
2. Fizinis netinkamumas moteryst s santykiams, jeigu negalia n ra laikinas dalykas ir tai buvo jau prieš moteryst , nors nesveikasis asmuo savo negal s b t ir nežinoj s.
3. Moteryst s ryšio kli tis.
4. Kulto skirtumas - tarpe kataliko ir nekrikštyto.
5. Aukštesnieji šventimai - subdijakonatas, dijakonatas, kunigyst .

6. Iškilmingi vienuoliniai žadai.

7. Iš krikšto sakramento sekanti dvasin giminyt tarpe pakrikštyto, jo krikšto t v ir j krikštijusio asmens.

8. Tarpe pagrobtos moters ir pagrob jo, kol moteriai nebus duota visiškai pilna laisv .

9. Svetimoteryst s nuod m su moteryst s pažadu atei iai ar su bandymu nors ir civiliniai susituokti, galiojant moterystei.

10. Svetimoteryst s nuod m su vieno iš santuokini nužudymu, nors žmogžudyst je b t kaltas tik kuris vienas iš svetimoteri .

11. Abiej sutartinai (vykdytas vyro ar moters nužudymas, kad su gyvu likusiu jus moteryst n.

12. Visokis giminyt s laipsnis tiesiogin je linijoje: t vukai-an kai.. .

13. Netiesiogin s linijos giminyt iki tre iojo laipsnio imtinai (pusbroli ar pusseseri vaikai).

14. Visokis gentyst s laipsnis tiesiogin je linijoje: vyro ar moters t vai, vaikai.

15. Netiesiogin s linijos gentyst iki antrojo laipsnio imtinai (vyro, žmonos pusbroliai-pusseser s).

16. Viešojo padorumo kli tis, kuri seka iš netikros moteryst s, iš viešo konkubinato, su sugyventojo-jos tiesiogin s linijos gimin mis iki antrojo laipsnio.

Pagal Bažny ios drausm , vienos iš ši kli i yra vadinamos mažesnio laipsnio kli timis ir yra lengviau dispensuojamos; kitos — aukštesniojo laipsnio ir yra sunkiau dispensuojamos, o kai kurios praktikoje visai nedispensuojamos.

Mažesnio laipsnio kli timis yra sekan ios:

1. Netiesiogin s linijos tre iojo laipsnio giminyt .

2. Netiesiogin s linijos antrojo laipsnio gentyst .

3. Viešojo padorumo kli tis antrame laipsnyje.

4. Dvasin giminyt .

5. Svetimoteryst s nuod m su moteryst s pažadu (be žmogžudyst s).

Visos gi kitos kli tys yra aukštesniojo laipsnio.

Kas gali naujas kli tis vesti ar esamas atšaukti? Šiuo klausimu pakaks trumpai pasakyti tai, kas yra pasakyta pa ioje Bažny ios teis je. Klebonas ar kuris kitas kunigas neturi galios vesti kad ir laikinai koki nors nauj kli t savo parapijoje. Jis negali jokios kli ties ir panaikinti. Jis gali ir privalo moteryst s neleisti, kol jam n ra pakankamai aišku, kad n ra moterystei jokios kli ties. Vyskupijos valdytojas visiems jo teritorijoje gyvenantiems, o savo pavaldiniams ir už teritorijos rib gali atskirais atvejais drausti moteryst , bet tik laikinai, d l pakankamai svarbios priežasties ir tik tol, kol ta priežastis yra. Jo draudimas neturi moteryst ardan ios galios: ardan i kuriai nors ne prigimties ar Dievo, o tik Bažny ios statymais vedamai kli iai gali suteikti tik vienas Apaštališkas Sostas. Kuri nors Bažny ios statymais vest kli t susiaurinti ar visai panaikinti gali taip pat tik Apaštališkasis Sostas.

Tiktai vienam Apštališkajam Sostui priklauso kompetencija autentiškai išaiškinti, kurios kli tų yra prigimties ar Dievo statym , o kurios tik Bažny ios statym .

Papro iai pretenduoja ar tai naujas kli tų vesti, ar jau esan ioms kli tims priešingi yra nepripaž stami teis tais.

Kas gali iš kli i dispensuoti? Iš toki kli i , kurios seka iš prigimties ar pozityvi j Dievo sakym , negali niekas dispensuoti, net n Apaštališkasis Sostas.

Iš t kli i , kurios yra vestos Bažny ios statymais, teorijoje Apaštališkasis Sostas turi teis dispensuoti iš vis . Praktikoje ta iau iš kai kuri niekad nedispensuoja.

Iš daugelio, bet ne iš vis Bažny ios statymais vest kli i turi teis dispensuoti vyskupij Valdytojai.

Ypatingais atvejais iš daugelio kli i dispensuoti turi teis parapijos klebonas ar kitas savo teis mis jam tolygus kunigas savo ganomuosius bei nuod mklausis išpažinties metu, ta iau šis pastarasis tiktai iš visai slapt kli i .

3. MOTERYST S PAS KOS

Ne iš santuokinio laisvo susitarimo, o iš pa ios moteryst s seka kai kurios vedusi j teis s bei pareigos, kurias dera bent trumpai pamin ti.

1. Iš moteryst s seka bendro gyvenimo teis ir pareiga. Ar tai laisvu susitarimu, ar tai d l kokios nors vieno kalt s nutraukti bendr gyvenim ilgesniam laikui vedusieji, be Bažny ios leidimo, neturi teis s. Kad kartais d l koki nors priežas i vyras su žmona kur laik kartu ir negyvena, ta iau bendro gyvenimo nutrauktu nelaiko, tai tokis laikinas atsiskyrimas n ra bendro gyvenimo nutraukimas. Tokis laikinas vieno su antru nebuvimas yra galimas, bet tik abiems su tuo sutinkant. Kuris nors vienas saivališkai, be antrojo pritarimo taip elgtis neturi teis s.

2. Moteris gyvena ten, kur gyvena jos vyras.

3. Nors moteryst s gyvenime vyras ir moteris abu yra lygiateisiai, tai kas lie ia šeimos reikal tvarkym , vyras yra šeimos galva (Efez. 5, 22—32; 1 Tim. 2, 9—15). P. Pijus XI savo enciklikoje „Casti connubii“ sako, kad moteris yra šeimos širdis: vyras šeimos gyvenimu r pinasi, o moteris kuria jo jaukum , šeimyninio gyvenimo šilum . Gali kartais atsitikti, kad vyru dar gyvam esant moteris tampa šeimos galva. Ta iau tai nusprendžia ne pati moteris savo nuoži ra ir savo valia, o arba Bažny ios arba valstyb s teismas.

4. Iš moteryst s seka abipus teisi lygyb tarpusavius moteryst s gyvenimo veiksmus. Pagal Evangelij šios teis s kuris nors netenka per svetimoteryst s nuod m . rodyta kurio nors moteryst s neištikimyb nekaltajai pusei duoda teis , jeigu ji to nori, bendr j gyvenim visai nutraukti, ta iau ir d l šios priežasties bendrojo gyvenimo nutraukimo byl riša ne patys vedusieji, o Bažny ios teismas. Suprantama, kad tokis

bendro gyvenimo nutraukimas neduoda teisės eiti moterystę su kitu asmeniu.

5. Iš moterystės seka teisė, o tam tikra prasme ir pareiga gimdyti ir auklėti šeimą. Apie skaistybę arba susivaldymą moterystėje bus kalba kiek toliau.

6. Vaikų auklėjimu, paruošimu gyvenimui ir išleidimu gyvenimui turi teisę ir pareigą pintis abu – tėvas ir motina.

7. Vaikai pradėti ar nors gimę moterystėje skaitosi pilnateisiai. Bažnyčios statymai atžvilgiu.

8. Vaikų yra natūrali pareiga savo tėvams paklusti. Nuo to vaikas paliuosuoti neturi niekas galios: nei valstybės, nei, tuo dar labiau, kokios nors organizacijos. Visi, bandę kaip nors vaikus iš tėvų globos paglemžti, išsikreipia natūraliai tvarkai.

9. Tėvų pareiga savo vaikus kuo greičiau pakrikštyti, tinkamu laiku paruošti priimti sakramentus, rinktintis bendrai religiniu auklėjimu ir parinkti katalikų vaikams tinkamą mokyklą (Kan. 1374). Taip pat yra natūrali tėvų pareiga pagal išgales padėti savo vaikams susikurti savarankišką gyvenimą.

4. KUO MOTERYSTĖ ESMINIAI SKIRIASI NUO KITŲ SUTARŲ

Tinkamai supratus šį klausimą savaimi atpuola ne tik visi argumentai, bet geros valios žmogaus širdyje ir noras moterystę sutartį pažeminti iki paprastų civilinių sutarčių laipsnio. Moterystės sutartis savo rėšimais yra vienintelė sutartis: ji savo esme yra šventa ir religinė sutartis.

1. Moterystė yra šventa savo kilme, nes jai pradėti davė betarpiškai pats Dievas, sujungdamas moterystę gyvenimui pirmuosius žmones. Nėra jokios kitos sutarties, kuri būtų steigta betarpiškai paties Dievo.

2. Moterystė yra natūrali sutartis visai kitokia prasme, negu visos kitos sutartys. Ji veda žmones ne žemiški kasdieninio gyvenimo interesai, o pati žmogaus prigimtis. Savo sprendimais dauginti ir palaikyti žmonius giminiams per vyro bei moters bendrą gyvenimą, kad ir neesminiai skirtingus vyro bei moters būdus, protų bei valų tarpusavyje papildyti sueinant bendram gyvenimui, Dievas paliko paįoje žmogaus prigimtyje. Dievo sprendimas pildosi žmoniu gyvenime. Žmogus atsižada ne tik daug ko žemiško, bet pagal Dievo žodį jis palieka savo tėvų ir motiną, kad galėtų gyventi kartu vyras bei moteris. Jis lieka svetimesnis savo gimdytojams, broliams ir seserims, su kuriais vienoje šeimoje gimė ir užaugo, negu tam asmeniui, kurio iki savo subrendimo gal net nepažinojo, su kuriuo per moterystę susijung bendram gyvenimui. Juodu taip susigyvena, kad paties Dievo žodžiais tariant tampa du viename (Mat. 19, 5). Nėra jokios kitos sutarties, kuri taip aiškiai ir jautiamai sektų iš žmogaus prigimties.

3. Moterystė savo tikslu yra taip šventa, kad jai panašios nėra jokios kitos sutarties. Pats Dievas parinko bei paskyrė moterystę gyvenimui.

mui ypating ir Dieviškai švent tiksl : gimdyti ir aukl ti žmones, dviems asmenims vienas antram vispusiškai pad ti ne kokiais interes motyvais, o iš gilios tarpusav s meil s. Moteryst s gyvenime vyras ir moteris duoda pradži savo k dikio — žmogaus k no gyvybei, o Dievas tam k nui duoda siel . Taigi savo dieviškos galyb s veiksmui - sutverti iki tol nebuvus nauj žmog - kaip priemon Dievas pasirinko žmoni moteryst s gyvenim . Šitokius tikslus moterystei ir gal jo skirti tik pats Dievas. Kaip n ra žmogaus galioje sutverti nauj žmog , taip ne jo galioje yra ir nuspr sti, kokių b du žmon s pasaul turi ateiti. Tai nusprend pat s Dievas.

Moteryst s gyvenime žmogus gali tur ti ir savo sugalvot pašali ni tiksl , ta iau šis šeimos gimdymo tikslas, yra pats svarbiausias ir skirtas paties Dievo. Kiek šventas yra žmogus, tur s nemirting ir amžinajai laimei skirt siel , kur pats Dievas yra pavadin s savo vaiku, tiek pat yra šventa ir moteryst bei jos pirminis tikslas.

4. Moteryst yra skirtinga nuo visoki kit sutar i ir j sudaran i asmen atžvilgiu. Moteryst s sutart savo tarpe gali sudaryti ne du vyrų, ne dvi moterų, bet tik vienas vyras su viena moterimi.

5. Moteryst s sutartis skiriasi nuo visoki kit sutar i ir savo objektu. Kitose sutartyse du ar keli asmens tos pa ios ar skirting ly i tariasi d l kokio nors daikto, d l ko nors kito, bet ne d l savo asmens. O jeigu kada žmogus su žmogumi tariasi ir d l savo asmens, tai tik d l fizinio ar protinio darbo j gos, bet ne d l sav s viso. Moteryst je du asmeniu susitaria patys d l sav s - vienas antram atiduoda patys save.

6. Ši nat rali moteryst s sutarties ypatyb i negali pakeisti jokia žemiška galia: nei atskiri asmens savo noru, nei Bažny ia, nei valstyb savo statymais.

Jeigu moteryst s sutartis nuo kit sutar i skirt si tik kuriuo vienu iš ši pavardint dalyk , tai ir tokiu atveju ji negal t b ti lyginama su jokia paprasta civilinia sutartimi, tvarkoma paprastais žmoni statymais. Tuo tarpu moteryst s pa ioje esm je randame vis eil toki , dalyk , kuri toli gražu n vieno n ra paprastose kasdienin se žemiškus reikalus lie ianiose sutartyse. Ir jau kiekvienam žmogui gali b ti pakankamai aišku, kaip yra nenuoseklu kokių nors b du bandyti moteryst pastatyti t pa i eil su kasdieninio gyvenimo paprastomis civilin mis sutartimis.

5. MOTERYST S KILNUMAS

Pailiustruojant gyvenimo gražiais pavyzdžiais, atmintyje ir širdyje pažadinus kiekvieno iš m s tur tus išgyvenimus gimtoje šeimoje, kiek daug graži dalyk b t galima prikalt ti apie šeim : jos kilnum , jos uždavin i grož , jos svarb individo ir visos žmonijos gyvenimui. Nuo pirmosios šeimos k rimo ir nuo Dievo pirmojo apreiškimo pra jus t kstan iams met , daugelis taut sustabmeld jo, daugelis j prarado kadaisia pasiekt kult r , daugelis iškreip ir šeimyninio gyvenimo

kilnumo supratim , j sudarkydami netikusiais prasimanymais bei paprotais. Taiau nebuvo toki laik , kad visos tautos b t laik moteryst ir šeim savyje nieko aukšto ir švento neturin iu dalyku. Teisingai konstatuoja savo encykilcoje „Arcanum divinae sapientiae (1830. 2. 10) P. Leonas XIII, sakydamas: „Konstatuojame, kad senov s ir paminklai ir paprotaiai bei institucijos t taut , kurios buvo daugiau humaniškos, pasižym jo aukštesniu teis s ir teisingumo pažinimu; yra žinoma, kad j vis protams buvo aišku ir jos tai žinojo, kad kada galvojo apie moteryst , galvojo apie dalyk sujungt su religija ir šventumu“. Tiesa, kad ir krikščionyb s eroje visais amžiais netr ko asmen , teorij , kurie nepaj g moteryst je ž r ti to virškasdieninio prado, kur surado vis amži galvojan i net stambeldži protai ir širdys. Taiau dviej t kstan i met nuolatin ir visuotin Katalik Bažnyios doktrina yra, kad moteryst savo kilme ir tikslais yra dieviška, kad Kristus suteikdamas jai sakramento charakter per j suteik šeimyniniam gyvenimui savo maloni . B t galima prirašyti didel tom graži citat , k yra kalb j apie moteryst rašytojai ir mokslininkai. Pasitenkinsiu tik viena. „Koki atlieka pareig , kaip atrodo išaukštinti žmon s, kurie pasauliui duoda nauj proting tvarin ! Taiau vedusieji negal t to pasiekti, jeigu jiems besinaudojant iš prigimties gautomis j gomis ir sukuriant žmogaus k n Dievas nesutvert ir tam k nui neduot dvasin s sielos. Taigi žmogišk j veiksm sijungia grynai dieviškas veiksmas, su žmogiškuoju veiksmu ypatingu b du sutampa ir bendradarbiauja. Ar gi vadinsime profanišku šit veiksm , kuriame susijungia dieviškas ir žmogiškas bendradarbiavimas? Argi laikysime profanišk pa i institucij , kurioje tik vienoje žmon s teis tai gimdomi“ (Vermeersch, De Castitate, p. 103).

Tiesa, šeimyninio gyvenimo realyb neišmatuojamai skiriasi nuo kadaisia jaunuolio fantazijoje kurto paveikslo. Ne tik tod l, kad viena šeima skaitosi geriau „pasisekusi“, kita nažiau, bet jau iš savo esm s moteryst s ir šeimos gyvenimas turi ir savo sunkias puses. ia susitinka nuolatiniam gyvenimui du asmeniu - visai ne tokiu, kokius kuria fantazija, vaizduoja filmos ir romanai, bet tuodu realiu asmeniu su visomis kiekvienam žmogui bendromis ir savo individualiomis neigiamybmis. Susitikus visam gyvenimui gana greitai pranyksta ta romantiškoji nuotaika, kuri yra lengva išlaikyti svetim asmen susitikus trumpam laikui. J pakei ia kasdienin nuotaika. Šioje kasdienin je nuotaikoje ir vis žmogiško gyvenimo laik panešti visas vienas antro silpnybes ir neigiamybes yra daug sunkiau, negu žmogaus kad ir dides silpnybes pakelti laikinai. Su šeimos gimdymu bei jos aukl jimu yra neatskiriamai susij r pesiaiai bei vargai. Gimdytoj pareigos yra daug didesn s ir sunkesn s, negu jos iš anksto atrodo. Asmenims nemokantiems ir nepaj giantiems surasti ir pajusti tikr j moteryst s kilnum , o ži rintiams j nekult ringai, stambeldiškai ir lengvab diškai, tas kadaisia fantazijos kurtas gražus paveikslas tampa nepakeliamas. Tie apsvyl ir nusigand asmens, vieni neturi dr sos ir nepaj gia

ryžtis moteryst s pirmaeiliui tikslui - gimdyti ir aukl ti šeim , kiti nueina dar toliau - nepaken ia vienas antro, to savo išsvajoto ir pasirinkto asmens ir arba kartu gyvendami vis amži abu kankinasi arba visai meta vienas antr , tarsi visai pamiršdami, k vienas antram kadaisia pažad jo ir prisiek .

Kitaip vis išgyvena tie, kurie moka ir paj gia suprasti bei pajusti moteryst je ir šeimyniniame gyvenime an dievišk j prad . Tada du asmeni ir pro savo kasdieninio apsiprasto gyvenimo pilkum , pro vienas antro silpnybės mato ir tai, ko jausmai nesuvokia, bet kas padeda visa prasminti ir ramiai pakelti. Jie žino, kad moteryst s ir šeimos gyvenime galima ir reikia visa suantgamtinti. Tada j gyvenimas tampa jiems patiems jau iamai malonesnis. Šeimos gimdymo ir aukl jimo vargai s moningiems t vams yra gausiai kompensuojami tuo jausmu, kad jie yra Dievo bendradarbiai, tarpininkai ir patik tiniai ateiti pasaul žmogui su nemirtinga siela, kad Dievo yra jiems patik ta t nauj , iki tol dar visai neegzistavus žmog myl ti, juo r pintis, aukl ti, ateityje iš to žmogaus patirti paguodos, pagalbos, už tai daug pelnyti pas Diev ir žmonį akyse. Šv. Povilas net sako, kad moteris bus išganyta vaik gimdymu, jeigu pasiliks tik jime, meil je ir šventume drauge su susivaldymu (1 Tim. 2, 15)! Kitokiu keliu šventum ir dang gimdytojams n ra reikalo j škoti: kas moka savo pašaukim suprasti ir jame tinkamai gyventi, šventumo pasieks per šeimynin gyvenim .

6. AR EITI MOTERYST N AR VIENAM PASILIKTI

Kaip išaiškina šv. Tomas Akvinietis (Sum. c. G. 1. III, cap. 136) ir kaip kiekvienam pasako sveikas protas, visos žmonijos palaikymui moteryst ir gimdymas yra b tini dalykai, ta iau n ra b tina, kad kiekvienas žmogus eit moteryst n. Tai patvirtina pati prigimtis, padarydama gana skaitling išim i , nes iš pat gimimo yra ir toki individ , kurie gimdyti negali. Ta iau d l to jie niekeno nelaikomi nenormaliais, sau ar žmoni bendruomenei nenaudingais.

Pa ios žmonijos gyvenimas liudija, kad visos žmonijos labai išeina ger , jeigu tam tikra dalis žmoni girtiniais motyvais nuo moteryst s susilaiko. Jau nuo seniausi laik tiek pas stambeldžius, tiek žyd tau-toje susivaldan ius ir paj gian ius gyventi skais iai ži r ta su pagarba.

Dar aiškesn šiuo klausimu yra nuomon paties Kristaus, jo apaštal ir jo Bažny ios. Kai šv. Petras išsitar , kad neverta vesti moter , tai Kristus paaiškino: „Ne visi išmano t žod , bet tie, kuriems duota. . . Kas gali išmanyti, teišmano“ (Mat. 19, 11—12).

Petro pasakyt žod ne visi išmano ir ne visi gali j tes ti, bet tik tie, kuriems tai Dievo yra duota. Kas gali išmanyti, teišmano: kam Dievas yra skyr s nevesti, teneveda.

Šv. Povilas savo palyginim apie vedusius ir nevedusius užbaigia žodžiais: „Kas leidžia mergait už vyro gerai daro, ir kas neleidžia geriau daro“ (1 Kor. 7, 38).

Laikui b gant pa i krikš ioni tarpe atsirado klaiding nuomoni ne tik moteryst s bet ir susilaikymo klausimu. Visuotinas Tridento susirinkimas, kuris paskelb anatem visoms doktrinoms koku nors b du žeminan ioms moteryst ir šeimynin gyvenim , yra paskelb s ir sekan- i anatem : „Jeigu kas sakyt , kad santuokin luom reikia aukš iau statyti už panyst “ ir celibato luomos ir kad n ra geriau ir palaimingiau pasilikti panyst je ar celibate, negu jungtis moteryst n, teb nie atskir- tas (Ses. 24, De matrim. Can. 10).

Ta iau ne kiekvienas pasiliek s neved s-netek jusi geriau daro, už einan ius moteryst s luoman. Kas pasilik s vienas nepaj gia pilnai skais iai gyventi, bet vienokiu ar kitokiu b du skaistybei nusikalsta, tas geriau padaryt , eidamas moteryst n. Moteryst je jis gali b ti ir labai padorus žmogus, o gyvendamas neved s ir vienaip ar kitaip nusi- kalsdamas skaistybei jis daro sunk nusikaltim . Ne geriau už einan ius moteryst n daro ir tie, kurie pasilieka vieni iš egoizmo, iš gyvenimo apatijos - kad tur jus mažiau r pes i , mažiau pa- reig , mažiau vargo. Šitokis egoistinis ir tingus nusiteikimas n ra Kristaus, apaštal ir Bažny ios pagirta skaistyb ar celibatas. Tokie susivaldymo motyvai n ra girtini. Girtinas susivaldymas bus tada, kai žmogus iš meil s kuklumui bei skaistybei ryžtasi pasilikti vienas, kad tokiu gyvenimu pasiekus didesnio savo asmens tobulumo, kad savo gyvenimu pasitarnavus daugiaur Dievo garbei, daugiaur pasitarnavusi žmonijai, pasišven iant labdarai, apaštalavimui, mokslui ir panašiais motyvais. Pasirinkus skaistyb s gyvenim , žmonijai pasitarnauti galima vairiais b dais: vienas pasišv s iš sav s išugdyti tobul žmog , antras pasišv s labdarai, kult rai, mokslui, apaštalavimui. Kai žmogus pasi- renka skaistyb s gyvenim koku nors kilniu tikslu, tai jis pasiekia daug daugiau, negu jis pats tikisi tokiam gyvenimui apsispr sdamas. Antai, kad ir ši 1947 m. balandžio 13 d. paskelbtas palaimintuoju Prof. Contardo Ferrini vargiai tik josi tapti kartu ir pirmaeiliu mokslininku, ir geru pedagogu, ir filantropu ir net šventuoju. Gerais keliais nukreip- tas skaitus gyvenimas pažadina toki rezultat , kuri niekas nedr sti; net laukti. Zelina Guerin-Martin, Vaikelio J zaus Teres l s motina gal yra ne vienintel , kuri, negal dama pasirinkti j žav jusio skaistaus vienuolinio gyvenimo, pasiryžo moteryst je gyventi padoriai ir pagim- dyti bei išaukl ti bijan iais Dievo tiek k diki , kiek Dievo apveizda leis. Pagimd 9, iš kuri viena yra populiariausioji m s laik šventoji; o kiek iš tos skaitlingos šeimos tikrai bus švent j , sunku atsp ti, nes dvi jos dukterys dar yra gyvos. Ne mažas ypa mergai i skai ius lieka netek jusios ne iš savo laisvo pasirinkimo, o tod l, kad nepavyksta ištek ti. Yra toki vyr ir moter , kurie lieka pasaulyje vieni, kad d l kuri nors priežas i laik save moteryst s gyvenimui netinkamais. Jie nesijau ia tur vienuolin pašaukim , tad pasilieka pasaulyje. Ir šie visi asmens tenepamiršta, kad Dievui jie n ra nežinomi, kad tai jiems vyko ne be Dievo žinios. Ir tie visi asmens, kad ir pasaulyje pasilik- dami, jeigu paj gs gyventi pilnoje skaistyb je, savo j gas ir gyvenim

pašv s kuriam nors kilniam tikslui: sav s tobulinimui, labdarai, apaštavimui, kult rinei veiklai, mokslui, — gali visiškai prilygti tuos, kurie skaistyb kilniais motyvais patys pasirinko. Kad ir laisvai pasirinkta ir gyvenimo aplinkybi pas koje tekusi skaistyb b t ir kilnesn ir darbais vaisingesn ir savai širdžiai mielesn , tai ir pasaulyje pasilikant verta j pakelti viršgamtin laipsn , j pašven iant nors ir priva iu - laikinu ar amžinu skaistyb s žadu. Šitaip sutvarkyta ir tokiais keliais nukreipta, skaistyb ir bus ta, kuri Kristus ir jo Bažny ia stato aukš iau, už moteryst .

7. ŠEIMA - TAUTOS LIKIMO L M JA

Kai m s tauta šiandien gyvena kruvin tragedij , kuri ži r - dami mes ne vienas klausiamo, ar tauta paj gs j pakelti, ar jinai nebus višiškai sunaikinta, tai verta prisiminti du istorijos faktų:

1. Prieš devyniolika šimt met nepavyk s žyd tautos sukilimas prieš Romos Imperatori , tautai kainavo t vyne. Apie dviej milijon tautos dešimtys t kstan i buvo išžudyti pa ioje Palestinoje. Ano meto istorik žodžiais tariant, apie Jeruzal s miest buv tiek kryži su prikaltais ant j žydais, kad atrod s didžiulis miškas. Lik gyvi, šimtais t kstan i parduoti vergais vairius pasaulio kraštus, išstremti taip, kad savoje t vyn je j beveik nebeliko. Ta iau per 19 šimtm i iki m s dien ta tauta, išblaškyta visoje žem je, neišnyko, neišsigim , o išaugo apie 16 milijon taut - padid jo apie 8—10 kart , liko solidari, civilizuota, turtinga ir pasaulyje takinga.

2. Vytauto Didžio laikais m s tauta buvo nedidel - vos apie 200.000—300.000 žmoni . Po to sek unija, kurios pas koje daugelis lietuvi ištaut jo, sek maro epidemijos, badas, žiaur s šved ir Napoleono karai, 100 met sunkios priespaudos rus caro r žime. Buvo net toki laikotarp i , kuriais dideli dabartin s Lietuvos plotai buvo lik visai be gyventoj . Per t laik lietuvi tauta nemaža neteko lenk ir baltgudži taut s skaiton, beveik milijonas svetur išemigravo ir vis t tregedij rezultate pa ioje Lietuvoje paliko beveik trys milijonai lietuvi . Tokiose baisiose s lygose lietuvi tauta, neskaitant nutaut jusi , per 500 met padaug jo nemažiau dešimties kart .

Kokios ši dviej taut gyvybingumo priežastys? Nesiimsiu klausimo pla iai nagrin ti, ta iau manau, kad visi sutiks su tomis priežastimis, kurias ia pamin siu.

1. Šios abi tautos visais laikais griežtai saugojo tautin ir religin grynum . Tos tautos, kurios šio grynumo nepais , arba visai net fiziologiniai išnyko, arba bent savo tautai žuvo ištaut damos.

2. Abi šios tautos tur jo vienod ir teising paži r šeimos gausum . Nevaisingumas buvo laikomas negarbe ir Dievo nepalaimos bei nepasitik jimo ženkle. Patys vedusieji savo nevaisingum skait ne tik žemiška nelaime, bet tame mat ir antgamtin s palaimos stok . Šeimos

gausumas buvo garb s ir Dievo palaimos ženklas. Kam visa tauta r p jo, tie gausioje šeimoje mat tautos gyvyb s ir galios ženkl .

3. Mok ta neperd ti šeimos medžiagini reikal . Visais laikais tai labai daug reišk gimdytoj dr sai ryžtis gausi šeim . Tai pad davo išauginti jaunos medelius, gerai augan ius bei atsparius ir nelepioje gyvenimo dirvoje. Žuva šeimos, pasekan ios neišmintingo sodininko pavyzd : pienu laistomos gl s tuojaus šaknys sup va ir j apninka visokie parazitai, išleptinas medelis nepakelia nei liesesn s dirvos nei šaltos žiemos. Jeigu ši dviej taut šeimos praeityje neb t mok j tinkamai reguliuoti šeimos medžiagini reikalavim ribas, tai niekas neb t tur j s dr sos ryžtis skatling šeim iš baim s nesuskursti ar net badu nenumirti. Kokia domi gyvenimo tikrov . Kas pasideda šal artimetišk buhalterij , toje šeimoje pati Dievo apveizda visk gerai išskai iuoja ir gerai suveda. Skaudu ži r ti, kai gimdytojai savo viengim ar dvejetuk neprotingai lepindami per tekliumi, svajoja j pla iai išlavinti, išauginti genij , tautos pažib ir šul , kuris savo darbais atstos visus 5—6 skaitlingos šeimos vaikus, o tikrov je lepume auga savanaudis, kurio reikalai visada paliks tokie plat s, kad jam niekad nebus gana, kuris netiks realaus gyvenimo s lygoms, nebus paruoštas jokiai gyvenimo kovai, skurde užaug ir ryžtingi jaunuoliai be dideli pastang tokius daugeliu atžvilgiu aplenkia ir gyvenime palieka užpakalyje.

B t neteisinga ši mint taikyti ir tiems gimdytojams, kurie ne iš savo kalt s neturi skaitlingesn s šeimos. J geras nusiteikimas paprastai jiems suteikia išminties ir tinkam jausm savo k dikio atžvilgiu. Ta iau ir jiems yra sunku savo viengimio reikalus vertinti saikingai ir objektyviai, nes viengimiu susir pinimas ir meil paprastai b na nekritiški. Ir tie t vai ir j k dikis galutiname rezultate b t daug laimingesni, jeigu savo viengimiui sudaryt s lygas augti kartu su kitais vaikais, ar tai paimdami savo šeimon kok nors našlait ar sav vaik pasi sdami kit vaik tarp .

8. PASIRUOŠIMAS ŠEIMYNINIAM GYVENIMUI

Yra viešas dalykas, kad ne visos šeimos yra vykusios ir laimingos. Yra ir toki , apie kurias iš anksto, kai joms buvo ruošiamasi, buvo galima pasakyti, kaip jos gyv s. Kaip iš vienos pus s asmens ir visuomen s gyvenime n ra nieko svarbesnio už šeim , taip iš kitos pus s jokiai kitam dalykui pasiruošimas n ra tiek užmestas, kaip pasiruošimas šeimai, tarsi šeima b t pa ios mažiausios vert s reikalas. B ti kunigu, mokytoju, mediku, advokatu, agronomu, amatininku ir tt. žmogus ruošiasi eil met . Padaryti laikinus vienuolinius žadus, iš kuri po met ar dviej , jeigu jis nor s, gal s b ti v l laisvas, jaunuolis ruošiamas ilgai ir dideliu atsid jimu. Yra kulinarijos, nam ruošos, net paukš i š rimo ir kitokie kursai. B ti geru vyru, gera žmona, kaip ger vyr , ger žmon pasirinkti, b ti geru t vu, gera motina n ra ne

tik universitet , bet net papras iausio trumpo pasiruošimo. Seniau ir pas mus Lietuvoje t vai savo vaikus pamokydavo, kaip reikia ži r ti moteryst ir šeimos gyvenim taip savo žodžiu, taip teisingais šeimyninio gyvenimo pavyzdžiais, gražiais paproiais, tradicijomis. Ir dabar dažnoje šeimoje augdamas jaunuolis dar pasisavina teisingas paži ras moteryst ir šeimos gyvenim .

Blogiausia yra su besimokan iu jaunimu. Jis nuo vaiko met dažnai ant visados pasitraukia iš savo šeimos. Gyvendamas už šeimos, jis nepasisavina ir nepersiima teisinga paži ra šeimynin gyvenim . Iš film , žurnal , roman , jo paties matom iškraipyto gyvenimo pavyzdži , jis kuriasi visiškai sugadint paži r moteryst bei šeimynin gyvenim . Jis prisiklauso m s inteligent tarpe pasklidusi visoki klaiding teorij . Besimokan io jaunimo tarpusavio bendravimo formos pas mus neturi beveik joki taisykli , tradicij , yra niekeno nekontroliuojamos ir nevadovaujamos. Užtat besimokan io m s jaunimo bendravimo formos, palyginus j su praeities m s jaunimo elgesiu ir su šiandienin mis daugelio krašt jaunimo tradicijomis, yra iš j jeigu ne iš padorumo, tai bent iš kuklumo ir išminties rib . Niekas jo pakankamai nemoko, ne kaip dabar dera jauniems žmon ms bendrauti, nei kaip reikia ži r ti savo pa i ateit . Kas paj gs apskai iuoti, kiek d l toki jaunimui vadovaujan i ir j paruošian i instrukcij nebuvimo, d l jaunimo aukl jimo prieži ros apleidimo yra sukurta nelaiming šeim , kiek miražu, grožiu besivaidensio šeimyninio gyvenimo finalas buvo net šeimos gyvenimo suirimas. Kiek jaunimo dar net prieš subrendimo amži parpuola purv . T skaudži fakt per daug bus ir toliau, kol jaun žmoni niekas rimtai nemokys, kaip jauniems dera bendrauti, kaip ruoštis moterystei ir kaip joje gyventi.

Šit reikal beveik visi suprantame ir ne retai apie tai pakalbame, tik kad n ra kas imasi inicijatyvos tai padaryti. Man teko daug kart gird ti priekaištus, kad dvasininkija tuo nesir pina ir tokio aukl jimo bei paruošimo nepradeda. Antai, girdi, k padar Pranc zijoje kunigas Violette! Ta iau negi ir j s šiai nuomonei pritartum te? Mielas jaunime, kam turi labiau r p ti, kad tu sukurtum laiming šeimynin gyvenim : kunigams, ar jums patiems, apie kuri gyvenim kalbame? Gimdytojai, kam turi daugiau r p ti, kad j s vaikai sukurt laiming šeimynin gyvenim : jums patiems ar kunigams? Jeigu gerai pagalvosite, visi vienodai atsakysite. Su tais, kurie mano, kad j mažus vaikus turi kunigai melstis išmokyti, paaugan ius aukl ti ir net medžiaginiai apr pinti, užaugusius laimingai apvedinti, mano supratimu, n ra ko gin ytis. Jaunim tinkamai paruošti šeimyniniam gyvenimui yra t v pareiga. Negerai daryt , kas be t v žinios prad t šioje srytyje jaunim šviesti. Inicijatyva turi išeiti iš t v . Kad jaunimo šeimyniniu gyvenimu sielot si kas nors daugiau už pa ius gimdytojus, tai b t nenaturalu. Suprantama, kad ne visi gimdytojai sugeb t patys visk tinkamai pasakyti, kas jaunam žmogui yra žinotina. Daugelio iš j nie-

kas neruoš ir jie patys jau ilgai gyven šeimyniniu gyvenimu ne visi mok s savo vaikams tinkamai pasakyti, kas yra žinotino atei iai jauniems žmon ms. Netr ksta gi ir toki gimdytojų , kurie patys aiškiai klaidingai gyvena. Ta iau kaip visi t vai r pinat s, kad j s vaikai nebelikt beraš iai, nors rašyti juos ne visi patys mokote, taip susir pinkite ir šia sritimi. Jums rodant susir pinimo, jums pad ti ateis ir kunigas ir pasaulietis pedagogas ir gydytojas ir kiti.

9. CIVILIN SANTUOKA

Kas n ra civilin santuoka. Kai jaunieji vyksta civilini akt sudarymo staig ten užregistruoti savo ar jau sudaryt ar artimiausiu laiku sudarytin moteryst s sutart , tai šis civilin je staigoje - teisme ar savivaldyb s staigoje akto surašymas n ra jokia, net n civilin santuoka. Antai civilin je staigoje surašomi ir gimimo bei mirimo metrikai. Ir iki pat paskutini laik , pav. Lietuvoje, Italijoje katalikai tokius aktus patys betarpiai registravo tik pas savo dvasininkus, o šie statymo nustatytais terminais juos persi sdavo atatinkamoms civilin ms valstyb s staigoms. Daug kur gimimo, mirimo ir santuokos aktusmetrikus užinteresuotieji patys registruodavo ir civilin se staigose.

Kas yra civilin santuoka. Civilin santuoka yra vadinama moteryst s sutarties sudarymas pas civilin valdinink pagal civiliniais statymais nustatyt form . Taigi civilin santuoka yra ne sudarytos ar sudarytinios sutarties užregistravimas, o pa ios sutarties sudarymas.

Civilin s santuokos kilm . Nušviesti moteryst s sutarties sudarymo form istorij vairiais laikais ir vairiose tautose išeit platus veikalas. ia tik keliais sakiniais pamin siu istorijos trump apžvalg .

Iki Kristaus laik pas žydus moteryst buvo laikoma šventu ir religiniu dalyku. Ji buvo tvarkoma pagal Mož s statym , ta iau Moz ia naujo esminio nieko ne ved , o tik užraš daugumoje jau iš neatmenamos senov s paveld tas tradicijas ir paži ras. Tikin i j žyd tarpe ir iki dabar moteryst laikome šventu, religiniu dalyku. Pas stabmeldžius vairiuose kraštuose, vairiais laikais, d l rašyt statym nebuvimo, sivravo vairi papro i , ne kart visai priešing moteryst s esmei. Iš likusi senov s rašyt statym charakteringiausi yra senov s rom n statymai. Jie gal mažiausiai yra nuklyd nuo prigimties statym ne tik moteryst s, bet ir kitose srityse, nors ir rom n gyvenime vieš nukrypim nuo an pagrindini statym ir moteryst s dalykuose buvo gana daug. Senov s rom n teis ir iki šiai dienai yra dar daugelio Europos taut civilini statym pagrindu. Iš jos daug kas, ne tik moteryst s dalykuose, pasiliko ir Bažny ios teis je. Pagal senov s rom n teis moteryst n ra paprasta civilin sutartis, o yra šventas religinis dalykas. Nuo pat krikš ionyb s pradžios jau apaštalai, o po j Bažny ios vadovyb ir tikintieji moteryst laiko šventu religiniu dalyku. Nuo pat krikš ionyb s pradžios moteryst s reikalus tvarko Bažny ia. Ta iau neteisingai kai kieno manoma, kad teorija, b k moteryst esanti

paprastas kasdieninis dalykas, kad jos sutartis esanti tik civilin sutartis, kad pats civilin s santuokos faktas es s Pranc z Revoliucijos vaisius. Teorija, kad net ir krikš ioni moteryst s sutartis yra paprastas civilinis-nešventas ir nereliginis dalykas, kad jos tvarkymas priklauso ne Bažny iai, o valstybei, pradžios reikia j škoti dar ankstybame viduramžyje. Kiek kart kilo nesantaikos tarp Bažny ios ir valstybi valdov , tiek kart kas nors imdavosi rodin ti, kad moteryst s reikalus tvarkyti priklausau valstybei. Gi Vokietijos reformatai Martynas Liuteris ir Jonas Kalvinas viešai iš jo su tvirtinimais, kad moteryst esanti paprastas kasdieninis pasaulinis reikalas ir kad Bažny iai ia net nes k tvarkyti: tai es s grynai civilini statym dalykas. Nors dabar beveik visi ir j sek jai moteryst laiko religiniu dalyku, ta iau tai ne pagal Liuterio ir Kalvino moksl . Su Liuterio ir Kalvino mokslo sigal jimu faktiškai atsirado ir civilin santuoka. Europoje civilin santuoka buvo vesta pirmiausiai Olandijoje ir Frizijoje (1580 m.). Ji buvo priverstina visiems, ir katalikams. Civiliniai statymai tvarkyti santuokai valdininkais paskyr kalvin dvasininkus, taigi faktiškai ir katalikams buvo sakyta savo moterystes sudaryti pas kalvin dvasininkus-kaip pas civilinius tarnautojus. Beveik tuo pat laik civilin santuok ved Anglijoje kalvinistas Cromwell. ia septynis metus ji buvo taip pat visiems privaloma, o v liau liko fakultatyvin . Pranc zijoje buvo vesta 1792 m. rugs jo 20 dien . Betarp jos vedimo priežastis buvo Pranc z Komedijos teatro artisto Talma skundas, kad šv. Sulpicijaus parapijos klebonas d l koki tai priežas i neleidžia jam tuoktis. Šio skundo svarstymo pas koje tautos susirinkimas pri m civilin s santuokos statym . Kituose Europos kraštuose ji vesta v liau, o kai kuriuose jos visai nebuvo.

Civilin s santuokos r šys. Civilin s santuokos statymai vienos valstyb s kartais net esminiai skiriasi nuo kitos valstyb s šios srities statym . Vienur santuoka skaitoma ypatingos r šies nat ralia sutartimi, nesuardoma, vieno su viena. Kli tyse paisoma prigimties statym . Ši- taip santuok vertino Italijos, kai kuri Jungtini Amerikos Valstybi statymai.

Kitur valstyb s statymai j laiko išardom , esant gyviems išsiskyrusiems santuokiniamis leidžiama tuoktis su kitu asmeniu, santuoka laikoma paprasta civiline sutartimi.

Ir vienaip ir kitaip vertinama ji dar vienur yra visiems privaloma, kitur fakultatyvin - tiems, kurie jos nori.

Civilin s santuokos vertinimas. Nagrin ti civilin s santuokos kiekvienos r šies vert atskirai ir vairiais atžvilgiais b t per platus dalykas. ia bus tik pasisakyta- kaip kiekvien civilin s santuokos r šži r ti moteryst s tikrumo atžvilgiu.

Tokia civilin santuoka, kur ji laikoma nepaprasta nat raline sutartimi, yra neišardoma, paiso prigimties ir Dievo sakym nekrikštytiems ir krikš ionims nekatalikams yra tikra moteryst s sutartis. Ar jie

j kartos ar ne pagal j religijos reikalavimus, tai moteryst s tikrumui reikšm s neturi. Ta iau ir šitaip suprantama civilin santuoka katalikams negalioja: katalik santuokos tikrumui yra privaloma Bažny ios palaiminama santuoka, išskyrus tuos du atveju, kuriuodu buvo pamin tu kalbant apie katalik moteryst s form .

Visai kas kita tokia civilin santuoka, kur ji yra laikoma paprasta civiline sutartimi, kur ji laikoma suardoma, kur nustatant kli tis ir kituose dalykuose n ra paisoma prigimties ir Dievo statym . Tokia santuoka, nors jinai santuoka ir vadinama, n ra jokia moteryst . Tai yra formalumas, netur s nieko bendro su tikra moteryste. Ji neturi jokios reikšm s ir galios ne tik krikš ionims, bet net ir nekrikš ionims. Tokiose, kur civiliniai statymai šitaip traktuoja santuok , net ir nekatalikai, atlikdami civilinius formalumus arba kitaip sakant - sudarydami civilin santuok , tik tada sudaro tikr moteryst , jeigu savo intencijoje jie nori tikros moteryst s - tokios, kokia ji yra savyje, o ne tokios, kokia j laiko civiliniai statymai. Jeigu gi savo intencijoje pozityviai siekia tik tokios „moteryst s“, apie kuri kalba tie klaidingi statymai, t. y. suardomos civilin s sutarties, tai nesudaro jokios moteryst s, tokios moteryst s iš viso n ra. Užuo kalb j s šiuo klausimu savo žodžiais, toliau pacituosiu kelis katalikus mokslininkus. Kalb dami apie toki civilin santuok , kuri laikoma civiline suardoma sutartimi, jie štai kaip atsiliepia:

Teologas Noldin (De Sacramentis t. III, psl. 781), pacitav s P. Pijaus IX ištarm „Jeigu kas sakyt , kad tik civilin s sutarties b du gali krikš ionys sueiti moteryst n, teb nie atskirtas“ (Syllab. n. 33), toliau apie civilin santuok jis sako: „Ir teisingai, nes: a. statymai, lie i civilin moteryst , yra išleisti autoriteto, kuriam moteryst s dalykuose nepriklauso jokia teis . b. Moterystei apipl šiamas tas šventumas, kuris jai priklauso iš pa ios prigimties, ir ji laikoma tik profanišku dalyku, c. Pavaldiniai prieš savo s žin yra ver iami atlikti veiksm , draudžiam Bažny ios statymais, d. Civilin valdžia savo autoritetu gina neleistinas santuokas, e. Ta pati valdžia neteis tai išskiria moterystes, pagal Dievo ir Bažny ios statymus tikras, f. Paniekina Bažny ios teises ir platin indiferentizm , nes leidžia moterystes, kurias kludo mišri religija ar kulto skirtumas, g. Skleidžia klaiding nuomon , anot kurios sutart es galima atskirti nuo sakramento.“

Apie katalik civilin santuok jis sako:

„Kurie viešai gyvena civilin je santuokoje, yra laikytini viešais nusid j liais, nes gyvena viešame konkubinate ir yra neleistini prie sakrament , jeigu pirmiau vienas nuo kito neatsiskirs ar nesusituoks bažnytiškai.“

Gregorianumo Prof. teologas ir teisininkas F. M. Cappello sako: „Civilin moteryst , kiek tai ne vien formalumas, bet santuokin sutartis sudaryta civilin je staigoje pagal civilinius statymus, kur kalba yra apie krikštytuosius, yra visiškai atmestina. Pagrindas yra labai

aiškus. Tarpe krikščioni negali būti jokios moterystis, kuri tuo pačiu laiku nebūtų ir sakramentas. Iš tiesų bet kokis santuokinis ryšys, sudarytas be moterystės sakramento, yra blogas savyje; todėl visiškai pasmerktinas. Tokia prasme suprasta civilinė moterystis yra: 1. labiausiai žeidžianti religiją, 2. priešinga prigimties teisei, 3. priešinga sąžinai (jeigu priverstina — autor.), 4. kenksminga viešajai dorovei“.

Gregorianumo ir Louvaino universitetų profesorius teologas ir teisininkas Artur Vermeersch (De castitate, psl. 118—119) sako:

„1. Civilinė moterystis, kiek tai yra pastatyta vietoje religinio jos sudarymo, yra moterystis profanacija, kuri yra priešinga pačiai moterystei, priešinga moterystės garbei, labai yra priešinga šeimai ir žmonėms visuomenės gerovei.

2. Kaip platesnio siekimo dalis — supasaulinti žmoniją protus, papročius, vairias praktikas, yra kenksminga Bažnyčiai ir religijai ir savyje talpina pasibaurtiniausi nedorybė . . .

3. Pagalios, kadangi neišvengiamai silpnina santuokos garbingumą ir tvirtumą, šia institucija, su kuria rišasi ir divoršas, turime labiau baurtis, kaip pačiu divoršu.“

ia pacitavau tris veikalus, ne tik Bažnyčios aprobuotus, bet kuri autoriai ir šie patys veikalai yra bene plačiausiai žinomi ir katalikų universitetuose bei kunigų seminarijose plačiausiai vartojami.

Nevalgindamas skaitytojų ilgomis citatomis tik paminėsiu, kad Bažnyčios aukščiausias autoritetas vadinamasis civilinė santuoka, laikanti moterystę paprastu civiline ir suardoma sutartimi, daug kartų yra pasmerktas (plg. P. Pijaus Syllabus n. 33; P. Leono XIII encyklikos Italijos Vyskupams 1879. 6. 1; encyklikos Arcanum divinae sapientiae iš 1880. 2. 10.; P. Pijaus XI encyklikos Casti connubii iš 1930).

ia mano pacituojamos mintys nėra išsamus civilinės santuokos ir iš jos sekančio divoršo vertinimas, bet katalikų bendrai orientacijai jį pakaks, kad supratus, kaip reikia žiūrėti į civilinę santuoką.

Kaip katalikui elgtis, patekus tokius kraštus, kur civiliniai statymai civilinė santuokai sako visiems? Tokia santvarka yra, pavyzdžiui, Prancūzijoje, Vokietijoje, visuose dabar rusų valdomuose kraštuose ir kai kur kitur. Ir lietuviui ne vienam šis klausimas gali būti aktualus.

Kur civilinė santuoka yra fakultatyvinė, ji gali naudoti tik tie, kurie patys nori, ten katalikas sunkiai nusikalsta, paniekindamas tikrąjį religinį moterystę ir pasitenkindamas tik civiliniu aktu. Tokiu būdu jokia moterystė nesudaroma: tokioje moterystėje gyvena neteisėtai ir nuodmingai.

Kur civilinė santuoka yra visiems privaloma, ir ten civiliniu aktu katalikai jokios moterystės nesudaro, tik tokiu aktu pasitenkindami nusideda ir gyvena neteisėtai bei nuodmingai. Tai jau tokioje kraštuose ar tai po religinės moterystės ar betarpiškai prieš ją ir katalikams leidžiama yra atlikti civilinį formalumą, nelaikant jį moterystės su-

tartimi. Tai leidžiama, kad katalikai išvengt nereikaling bausmi , kad reikalui esant gal t gauti ir iš civilin s staigos savo moteryst s metrik , ir kad valstyb s statymais vaikai neb t skaitomi nelegal s.

Kiek Bažny ia gali, ramiu b du visur ir visada prieš civilin santuok kovoja, nušviesdama tikintiesiems tikr j tokios santuokos vert ir reikalaujama, kad bent katalikai nelaikyt jos tikra moteryste. Kovoja tod l, kad civiliniai statymai k sinasi paneigti kiekvienos moteryst s nat ral šventum , krikš ioni moteryst s sakramentin šventum , k sinasi paneigti moteryst s nesuardomum , o tuo pa iu jos vieningum ir ištikimyb , kad, pažemindami moteryst , pažemina pat žmog , ardo šeimyninio gyvenimo kilnum bei tvirtum , ardo ir nainkina visuomen . Bažny ia kovoja prieš civilin s moteryst s teorijas, kadangi moteryst yra šventas dalykas, krikš ioni moteryst yra sakramentas. Visokia moteryst yra vieninga ir nesuardoma. Taip j turi ži r ti ne tik katalikai, bet kiekvienas nuoseklus žmogus.

TEGUL NE VIEN NEPALENKIA REGALIST (civilin s valdžios garbintoj) TAIP SKELBIAMAS SKIRTUMAS TARP MOTERYST S KAIP SUTARTIES IR SAKRAMENTO TUO TIKSLU, KAD BAŽNY IAI PRISKYRUS SAKRAMENTIN PUS , CIVILIN S VALDŽIOS PATVARKYMAMS ATIDUODAMA SUTARTIS. — PAGALIAU NEGALIMA TOKIO ATSKYRIMO ARBA GERIAU SAKANT IŠSKYRIMO RODYTI, KAI IŠAIŠKINTA, KAD KRIKŠ IONI MOTE RYST JE SUTARTIS YRA NEATSKIRIAMA NUO SAKRAMENTO IR KAD TOKIOJ MOTERYST J NEGALI B TI TIKROS IR TEIS TOS SUTARTIES, KURI TUO PA IU NEB T SAKRAMENTU. KRISTUS VIEŠPATS MOTE RYST PAK L SAKRAMENTO VERTYB , GI MOTE RYST SUDARO SUTARTIS, JEI JI YRA TEIS TAI SUDARYTA. PRIE TO PRISIDEDA DAR, KAD JI YRA ŠVENTAS ŽENKLAS, SUTEIKI S MALON , IR SIMBOLIS, VAIZDUOJ S MISTINES KRISTAUS JUNGTVES SU BAŽNY IA.

POP. LEONAS XIII, ENCICL. „ARCANUM“.

1. LITURGIKA, Kun. K. Ibiro, 134 d. (gaunama „M s Kelio“ administracijoj), kaina 8 RM.
2. ŠVENTAS KAZIMIERAS, Simo Sužied lio, 32 p., kaina 2 RM.
3. LY I PROBLEMA, Maldeikio — Maceinos, 32 p., kaina 2.50 RM.
4. AUKA, biuletenis kunigams, nr. 1,64 p. (nepardavin jama).
5. ŠVENTOJI ISTORIJA, N. . (naujai pataista, iliustruota)
kietais viršeliais kaina 12 RM
brošiuruota — kaina 8 RM.
6. MEIL , Stasio Ylos, 48 p., kaina 3.50 RM.
7. KATALIKIŠKA AKCIJA, 56 p., kaina 3 RM.
8. AUKA, biuletenis kunigams nr. 2, 116 p. (nepardavin jama)
9. MOTERYST , Vysk. Dr. V Brizgio, 32 p., kaina 2 RM.
10. T VAI IR VAIKAI, Petro Maldeikio, 32 p., kaina 2 RM.

^

SPAUSDINAMA :

DOROV S MOKSLAS, vadov lis VIII Kl., Pijaus Kirvelai io.
ŠVENTOJI ISTORIJA, S. st. (naujai pataisyta).

RUOŠIAMA :

APSAUGOK AUŠ IAUSIAS (maldaknyg — prapl sta, iliustruota),
Stasio Ylos.

ŠEIMA (vairi autori).

JAUNUOLIO LAVINIMAS, Tihamer Thot.

LEIDINIUS UŽSAKYTI (nuo 7-to leidinio imtinai ir toliau)

Šv. Sosto Delegat roje, Spaudos Skyriuje,-
(14 a) Kirchheim-Teck, **Steingaustrasse 18.**

Už pirmuosius leidinius atsilyginti Delegat ros Leidini
Administratoriui senu oju adresu.